

Jaarverslag 2019

Inhoudsopgave

Inleiding	2
1. Het schoolbestuur	3
1.1 Organisatie	3
1.2 Profiel	8
1.3 Dialoog	10
2. Verantwoording beleid	12
2.1 Onderwijs & kwaliteit	12
2.2 Personeel & professionalisering	16
2.3 Huisvesting & facilitaire zaken	19
2.4 Financieel beleid	20
2.5 Risico's en risicobeheersing	21
3. Verantwoording financiën	23
3.1 Ontwikkelingen in meerjarig perspectief/continuïteitsparagraaf	23
3.2 Staat van baten en lasten en balans	24
3.3 Financiële positie	26
3.4 Gevolgen coronavirus	27
3.5 Financieel jaarverslag	28

Inleiding

Hierbij presenteert het bestuur van PCBO Leeuwarden e.o. (PCBO) het bestuursverslag 2019, alsmede de jaarrekening. Het bestuursverslag vormt samen met de jaarrekening het jaarverslag van het schoolbestuur.

Het bestuursverslag is geschreven met inachtneming van de wettelijke kaders die aangeven wat in het bestuursverslag moet worden opgenomen. De doelen van het afgelopen jaar worden beschreven en geëvalueerd.

Het bestuursverslag bestaat uit drie hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk bevat algemene informatie over het bestuur. Het tweede hoofdstuk blikt terug op de resultaten van het beleid van het verslagjaar. En het derde hoofdstuk bevat een toelichting op de financiële situatie van het bestuur.

Het jaarverslag is onderdeel van de eigen verantwoordingscyclus. Dit maakt dat het eigen bestuur, de scholen, het intern toezicht en de (gemeenschappelijke) medezeggenschapsraad de belangrijkste doelgroepen zijn aan welke het verslag wordt gepresenteerd en waarmee het wordt besproken en nadien vastgesteld door de directeur/bestuurder.

Het format van dit verslag is opgesteld door diverse bestuurders en controllers, geïnitieerd door de PO-raad. Het verslag is besproken met het ministerie van OCW en accountancy-kantoren. Voor de gepresenteerde inhoud is het bestuur zelf uiteraard verantwoordelijk.

Hans Greidanus
Directeur/bestuurder

1. Het schoolbestuur

Dit hoofdstuk bevat algemene informatie over het schoolbestuur. De volgende vragen krijgen daarbij aandacht. Hoe ziet de organisatie eruit? Waar staat het schoolbestuur voor? En met welke partijen wordt er op welke manier samengewerkt?

1.1 Organisatie

Contactgegevens

- PCBO Leeuwarden e.o.
- 41419
- Margaretha de Heerstraat 2, 8921 AK Leeuwarden
- 058 - 2130350
- info@pcboleeuwarden.nl
- www.pcboleeuwarden.nl

Contactpersoon

Met wie kan er contact worden opgenomen met vragen naar aanleiding van het bestuursverslag?

- Dhr. J. Greidanus
- Directeur/bestuurder
- Tel. 058 - 2130350

Overzicht scholen

- Klik [hier](#) voor het overzicht van de scholen van PCBO Leeuwarden e.o.

Juridische structuur

De juridische structuur is een

- Vereniging
- Stichting
- Bestuurscommissie
- Openbare rechtspersoon
- Stichting samenwerkingsbestuur
- Anders, namelijk _____

Transitie van vereniging naar stichting

Sinds 1 december 2019 is PCBO Leeuwarden e.o. een Stichting. De leden van de voormalige vereniging waren hier conform de toenmalige statuten mee akkoord gegaan. De vereniging voor katholiek en christelijk onderwijs in Nederland 'Verus' en Trip Advocaten & Notarissen hebben het proces ondersteund.

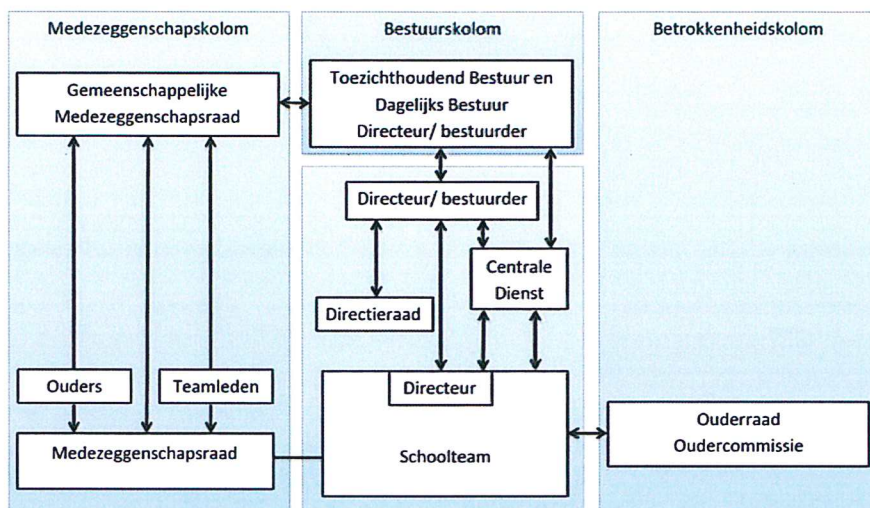
Organisatiestructuur

- Hoe de organisatie van het schoolbestuur in elkaar zit

De stichting heeft een algemeen bestuur van max. 7 leden waarbinnen 6 bestuursleden toezichthouder zijn en de directeur/bestuurder dagelijks bestuurder is. Onder het bevoegd gezag ressorteren 14 basisscholen, op 17 locaties, waarvan 15 in de gemeente Leeuwarden en 2 in de gemeente Heerenveen.

De volledige organisatiestructuur opgebouwd uit bestuur, medezeggenschap en betrokkenheid maken we zichtbaar in onderstaand organogram:

Organisatie- en communicatiemodel stichting

Governance

- In [Code Goed Bestuur in het primair onderwijs](#) zijn basisprincipes vastgelegd omtrent professionaliteit van bestuurders, toezichthouders en managers in het primair onderwijs.
- Handhaaft het bestuur deze code?
 - Ja
 - Nee

Klik op de link voor het [Managementstatuut](#) van PCBO Leeuwarden e.o.

Klik op de link voor de [Statuten](#) van PCBO Leeuwarden e.o.

Functiescheiding

Volgens de [Code Goed Bestuur](#) zijn organisaties voor primair onderwijs verplicht om de functies van bestuur en intern toezicht te scheiden. Er zijn verschillende manieren om de functiescheiding uit te werken.¹

Uitwerking functiescheiding bestuur en toezicht bij PCBO Leeuwarden e.o.:

- Functionele scheiding (one-tier)

Onderbrenging van de functies van bestuur en intern toezicht in één orgaan van het bevoegd gezag, waarbij scheiding van bestuur en toezicht wordt gerealiseerd doordat binnen dat ene orgaan bepaalde functionarissen met de uitoefening van het bestuur worden belast en anderen met de uitoefening van intern toezicht. Daarbij komt bijvoorbeeld de functie van bestuur bij de uitvoerende leden van het bestuur te berusten (bestuur) en de functie van intern toezicht bij de toezieende leden van het bestuur (intern toezichtsorgaan).

Er volgt de komende jaren een oriëntatie op het two-tier model.

Bestuur

Voor wie het bestuur en het intern toezichtsorgaan vormen, zie onderstaande link.

[Uittreksel van de Kamer van Koophandel](#)

¹ Wij hanteren de definities uit de Code Goed Bestuur primair onderwijs. Klik op deze [link](#) voor de definitie.

Bestuursamenstelling:

Dagelijks Bestuur

- Hans Greidanus (Directeur-Bestuurder)

Toezichthoudend Bestuur

- Jan-Daem de Langen (voorzitter en aandachtsgebied Organisatie/ICT)
- David Schalkwijk (vicevoorzitter en aandachtsgebied Juridische zaken)
- Karin Kooij (aandachtsgebied Onderwijs en Welzijn)
- Jacqueline Lenters (aandachtsgebied Financiën)
- Anna Regina Groeneveld (aandachtsgebied HRM)
- Jelle Coen Bijlsma (aandachtsgebied Huisvesting)

Jaarverslag Toezichthoudend bestuur

Het toezichthoudend bestuur heeft conform de wettelijke eisen een eigen jaarverslag geschreven. De belangrijkste besprekpunten, ontwikkelpunten en resultaten in 2019 staan hierin beschreven, alsmede de wijze van toezichthouden, structuur van overleg en het volgen van kwaliteit. Ook wordt beschreven hoe er feeling wordt gehouden met de organisatie.

Verslag van het Toezichthoudend Bestuur over 2019:

Samen de focus leggen op onderwijskwaliteit en kansengelijkheid binnen een stabiele stichting

In 2019 heeft op een mooie wijze het Strategisch Beleidsplan 2019-2023 vorm gekregen. Een nieuwe koers die samen met directeuren, leerkrachten, leerlingen, toezichthoudend bestuur, GMR en externe stakeholders is ontwikkeld. Een koers waarbij onderwijskwaliteit en kansengelijkheid hoog in het vaandel staan. De focus ligt op kwalitatief didactisch en pedagogisch handelen. Voor dezelfde planperiode zijn aansluitend op het nieuwe strategisch beleid ook de beleidsstukken Passend Onderwijs/Handelingsgericht werken en ICT vastgesteld.

Op het moment van opstellen van dit verslag zitten we midden in de corona-crisis. Leerlingen volgen thuisonderwijs, waardoor educatief partnerschap met ouders en eigenaarschap van het eigen leerproces door leerlingen ineens zeer actueel is geworden. Hierdoor blijkt het belang van een goede ICT infrastructuur en het beschikbaar stellen van passende (mobiele) devices voor o.a. leerkrachten. We zien er in deze tijd op toe dat kwetsbare en aandacht behoevende kinderen ten aanzien van onderwijs en de thuissituatie worden gezien. Hieruit blijkt de maatschappelijke functie van onze stichting, waarbij we waar mogelijk samenwerken met onze stakeholders.

In 2019 hebben we de procedure doorlopen om onze vereniging om te zetten naar een stichting. Een rechtsvorm die beter past bij de PCBO-organisatie en -activiteiten van deze tijd. Op 1 december 2019 tekenden ondergetekende en Directeur-Bestuurder Hans Greidanus bij notaris Kanter Breuker van Trip Advocaten en Notarissen de stukken waardoor PCBO Leeuwarden e.o., 153 jaar lang een vereniging, in 2019 een stichting is geworden.

Het Toezichthoudend Bestuur heeft oog voor de ontwikkeling van haar eigen rol als toezichthouder.

Een goede gesprekspartner zijn voor de Directeur-Bestuurder, maar ook kritisch kunnen zijn op (de ontwikkeling van) beleidsplannen en de uitvoering hiervan, kunnen goed samengaan. In het Algemeen Bestuur verankeren wij de visie van de stichting in de beleidsplannen.

Een van de meer prominente gebeurtenissen uit 2019, betrof De Arke in Wirdum. In dat jaar ontstond de acute noodzaak om in te zetten op de doorontwikkeling van De Arke. De Inspectie van het Onderwijs had in oktober 2018 De Arke het predicaat 'zeer zwak' gegeven. Voor alle betrokkenen kwam dat hard aan. PCBO heeft hier evenwel direct gevolg aan gegeven door de formatie en het didactisch handelen om te vormen. Alle betrokkenen hebben in dat kader veel werk verzet, en met succes! In juni 2019 kwalificeerde de Inspectie De Arke als 'voldoende'. Een prestatie waar we met zijn allen trots op mogen zijn.

In 2019 heeft het Toezichthoudend Bestuur daarnaast veelvuldig te maken gehad met bouw- en aanbestedingstrajecten. Tijdens de vergaderingen bespraken we de voortgang daarvan. Wij hielden naar aanleiding van rapportages en toelichtingen daarop, door de Directeur Bestuurder, zicht op de financiële risico's en mitigeerden deze waar mogelijk. De Directeur-Bestuurder is ter zake deze bouw- en aanbestedingstrajecten uitvoerend en beheert

de contacten met het bouwmanagement (externe adviesbureaus), de scholen, Sinne Kinderopvang Leeuwarden, de gemeente Leeuwarden en overige stakeholders. Het bouwklimaat was ook in 2019 nog gespannen, waardoor o.a. de aanbesteding van de Albertine Agnesschool uitgesteld is tot 2020. Het tijdig beschikbaar komen van een tijdelijk onderkomen speelde hierbij ook een rol. Het IKC Prins Maurits is in november 2019 op feestelijke wijze geopend. Een prachtig gebouw waarbij in het ontwerp oog is geweest voor rust, ruimte en reinheid. Een IKC waar talenten, met 30 verschillende nationaliteiten, zich kunnen ontwikkelen.

Het leerlingenaantal is in 2019 licht gedaald. Dit is een direct gevolg van de afname van basisschoolgaande kinderen in de wijken. Het belangstellingspercentage is hierdoor ook zeer licht gedaald. De afname heeft tevens te maken met het feit dat PCBO ontbreekt in de Zuidlanden, het gebied waar op dit moment nog groei is. Doordat PCBO in de toekomst in Middelsee een IKC mag ontwikkelen, zullen wij straks ook in het zuiden van Leeuwarden aanwezig zijn. Dit zal een positief effect hebben op ons leerlingenaantal.

De school voor hoogbegaafde leerlingen, het Klaverblad, maakt bewust een langzame groei door. Inmiddels geven wij op deze school aan 120 leerlingen onderwijs. (Door)bouwen aan kwaliteit en aandacht voor leerkrachten en leerlingen staat voorop. De Directeur-Bestuurder gaat mede namens CBO Fryslân het gesprek met de Minister aan, met als doel om onderwijs aan hoogbegaafde leerlingen als Speciaal Onderwijs aan te laten merken.

Wij maken ons zorgen om de lokale en maatschappelijke effecten van het lerarentekort. In 2019 hebben we de personele formatie rond kunnen krijgen, echter door de blijvend grote druk op de invalpool hebben wij in enkele gevallen leerlingen op sommige dagen geen onderwijs kunnen bieden. Wij zetten in op goed werkgeverschap, waaronder goede opleidingsmogelijkheden. Een actueel voorbeeld is de opleiding voor 15 Onderwijsassistenten tot Leraarondersteuner. Zij-instromers worden bij PCBO op een centrale wijze begeleid, zodat leerkrachten niet extra belast worden tijdens hun werkzaamheden. We zoeken dus naar duurzame oplossingen om het lerarentekort structureel aan te pakken. Gelden die wij vanuit de overheid hiervoor ontvangen zetten wij efficiënt in.

Tot slot blijven we ons, ook in tijden van onzekerheid en blijvende schaarste op de arbeidsmarkt, vasthouden aan onze visie op kwaliteit van onderwijs, kansengelijkheid en identiteit. Dit alles voor het toekomstperspectief van onze leerlingen, leerkrachten én onze stichting!

Namens het Toezichthoudend Bestuur,

Jan-Daem de Langen
Voorzitter

Algemeen Bestuur

Het stichtingsbestuur van Stichting Protestant Christelijk Basisonderwijs Leeuwarden en omstreken wordt gevormd door een Toezichthoudend Bestuur, dat de toezichthoudende functie uitoefent en de Directeur-Bestuurder, die het dagelijks bestuur uitvoert. Gezamenlijk vormen zij het Algemeen Bestuur van de stichting. Eind 2019 bestond het Algemeen Bestuur uit de volgende personen:

Dagelijks Bestuur

- Hans Greidanus (Directeur-Bestuurder)

Toezichthoudend Bestuur

- Jan-Daem de Langen (voorzitter en aandachtsgebied Organisatie/ICT)
- David Schalkwijk (vicevoorzitter en aandachtsgebied Juridische zaken)
- Karin Kooij (aandachtsgebied Onderwijs en Welzijn)
- Jacqueline Lenters (aandachtsgebied Financiën)
- Anna Regina Groeneveld (aandachtsgebied HRM)
- Jelle Coen Bijlsma (aandachtsgebied Huisvesting)

Benoeming van het Toezichthoudend Bestuur

De leden van het Toezichthoudend Bestuur zijn (t/m juli 2019) benoemd door de leden van de vereniging. In juli 2019 zijn mevrouw A.R. Groeneveld en de heer J.C. Bijlsma vanuit een selectieprocedure voorgedragen aan de Algemene Ledenvergadering. De Algemene Ledenvergadering heeft de voordracht overgenomen en daarmee zijn genoemden togetreden tot het Toezichthoudend Bestuur van PCBO Leeuwarden e.o. In dezelfde vergadering is voormalig Jaarverslag 2019 PCBO Leeuwarden e.o.

voorzitster mevrouw H. Lens afgetreden. De heer D.F.W. Schalkwijk is herbenoemd voor een periode van 4 jaar. Binnen de stichting zal voortaan een besluit tot benoeming, schorsing of ontslag van een bestuurslid door het Algemeen Bestuur worden genomen, op grond van de nieuwe statuten.

Taken van het Toezichthoudend Bestuur

De toezichthouder ziet, vanuit de Code Goed Bestuur in het Primair Onderwijs toe op:

1. De goede inrichting en ontwikkeling van de organisatie
2. De kwaliteit van onderwijs
3. De beleidsvorming waaronder de (meerjaren) strategievorming
4. De financiële (meerjaren) begroting en verantwoording (ter verwezenlijking van de onderwijsdoelstellingen)
5. Het maatschappelijk belang van de activiteiten en het beleid van de stichting

Hiernaast is het Toezichthoudend Bestuur werkgever van de Directeur-Bestuurder en houdt zicht op het handelen en het beleid van de dagelijks bestuurder. Hiernaast fungeert het Toezichthoudend Bestuur als klankbord en adviesorgaan voor de dagelijks bestuurder.

Toetsingskader Toezichthoudend Bestuur

Het bestuur werkt sinds 2016 middels een jaarplanning gebaseerd op het Bestuurlijk Toezichtkader en een Bestuurlijk Toetsingskader. Deze kaders bevatten richtinggevende uitspraken over het beleid van de stichting en bevat de onderwerpen waarover de Directeur-Bestuurder rapporteert aan het Toezichthoudend Bestuur. Verder heeft het Toezichthoudend Bestuur in 2019 het afleggen van schoolbezoeken (roadshow) gecontinueerd. Dit is een prettige manier om verder inzicht te krijgen in de voortgang van diverse ontwikkelingen binnen de scholen als ook de specifieke problematiek van de verschillende scholen.

Aftreedrooster Toezichthoudend Bestuur

Per juli 2019 is het volgende rooster van aftreden vastgesteld.

Naam		Aantreden	Aftreden
Dhr. J.D.C. de Langen	Lid renumeratiecommissie	juli 2013	juli 2021
Dhr. D.F.W. Schalkwijk	Lid auditcomité financiën	juli 2015	juli 2023
Mevr. A.G.J. Kooij	Lid renumeratiecommissie	juli 2016	juli 2020
Mevr. J.A.W. Lenters	Lid auditcomité financiën	juli 2018	juli 2022
Mevr. A.R. Groeneveld		juli 2019	juli 2023
Dhr. J.C. Bijlsma		juli 2019	juli 2023

Vrijwilligersvergoeding Toezichthoudend Bestuur

Voor de vrijwilligersvergoeding van de bestuursleden is per 2019 aangesloten op de landelijke norm van maximaal € 1.700,- per jaar. Het Algemeen Bestuur heeft besloten de voorzitter een vergoeding van € 1.700,- en de overige leden een vergoeding van € 1.500,- te verstrekken. De vergoede bedragen zijn opgenomen in de jaarrekening 2019.

Bestuursvergaderingen 2019

In het verslagjaar 2019 is het Algemeen Bestuur negen keer bijeengekomen ter vergadering. Onder meer de volgende onderwerpen zijn besproken met de Directeur-Bestuurder:

- Reguliere management- en voortgangsrapportages
- Bestuursverslag en Jaarrekening 2018
- Jaarplan en Begroting 2020
- Bestuursformatieplan 2019/2020
- Proces van omvormen vereniging tot stichting
- Kwaliteit scholen in relatie tot inspectierapporten
- Problematiek lerarentekort en stakingen
- Strategisch Beleidsplan 2019-2023
- Beleidsplan Passend Onderwijs en het handboek HGPD
- Voorbereiding beleidsplan ICT
- Pilot Jeugdspecialist (structuur om onderwijs en zorg dichter bij elkaar brengen)

- Onderzoek fusie scholen (PCBO en Proloog) in Wirdum
- Voorzieningenprogramma gemeente Leeuwarden, waaronder Middelsee
- Voortgang bouw Prins Mauritschool (opgeleverd) en Prins Constantijnschool
- Voortgang ontwerp en aanbesteding nieuwbouw IKC Albertine Agnesschool
- Voortgang omvorming Koningin Wilhelminaschool locaties Fontijn en Transvaal naar zelfstandige IKC's
- Personele Zaken, waaronder sollicitatieprocedures voor de werving van schooldirecteuren

Daarnaast hebben de leden (of een delegatie) van het Toezichthoudend Bestuur vanuit hun toezichthoudende rol onder andere de volgende activiteiten verricht:

- Aanwijzen van de accountant voor de jaarrekening 2019: Flynth
- Bespreking van de jaarrekening met de accountant
- Bezoek scholen (roadshow)
- Gezamenlijk overleg met GMR
- Jaargesprek met de Directeur-Bestuurder
- Gesprek met de Inspectie van het Onderwijs t.a.v. werkwijze en rol Toezichthoudend Bestuur binnen PCBO Leeuwarden en omstreken
- Bezoek aan gezamenlijke bijeenkomsten PCBO Leeuwarden en omstreken

Gemeenschappelijke medezeggenschap (GMR)

Hoe de gemeenschappelijke medezeggenschap binnen het schoolbestuur is georganiseerd leest u via de navolgende link. De link daaronder leidt naar het jaarverslag 2018-2019 van de GMR.

[Organisatie GMR](#)

[Jaarverslag GMR](#)

1.2 Profiel

Missie & visie

De missie van PCBO Leeuwarden e.o.

Onze missie richt zich op een combinatie van twee belangrijke eenheden: onze identiteit en de toekomst van onze leerlingen. Daarbij werken we vanuit onze innerlijke kracht (onze identiteit, onze visie en onze expertise) die we omzetten in externe kracht (onze kwaliteit). Beide krachten worden ingezet voor het beste onderwijs, het ontwikkelen van talent en het creëren van maximale mogelijkheden. Dat onze identiteit de kwaliteit van onze scholen versterkt, is zichtbaar in de vijf sterk onderling samenhangende dimensies: de levensbeschouwelijke, de pedagogische, de onderwijskundige, de maatschappelijke en de organisatorische.

Onze missie luidt: Identiteit en kwaliteit versterken elkaar voor het toekomstperspectief van onze leerlingen!

De visie van PCBO Leeuwarden e.o.

Onze missie is uitgewerkt in een visie waarmee we aangeven hoe we vanuit onze identiteit verbinding zoeken met ontwikkelingen vanuit de samenleving en welk perspectief we daarmee willen realiseren. PCBO Leeuwarden e.o. is een integere aanbieder van primair onderwijs. Zij geeft hoogwaardig, innovatief en gedegen onderwijs vanuit een christelijke identiteit, waardengedreven en met aandacht voor de talenten van ieder kind. Het hebben van hoge verwachtingen en realiseren van kansgelijkheid zijn daarbij een belangrijk startpunt. Nieuwe uitdagingen worden benut voor het beste onderwijs in een inspirerende en veilige omgeving. De organisatie is een betrouwbare partij voor zowel ouders, leerlingen, personeel, partners en andere stakeholders waarmee wordt samengewerkt.

Dus: Optimaal onderwijs op maat, bereikbaar en toegankelijk, oog voor talent en oprecht aandacht voor iedereen!

Het motto van PCBO Leeuwarden e.o.

Onze missie, visie en kernwaarden willen we kernachtig weergegeven in het volgende motto:

Waar identiteit en kwaliteit elkaar versterken!

Kernactiviteiten van het bestuur

De kernactiviteit van het bestuur is het verzorgen van optimaal onderwijs vanuit een authentieke christelijke levensovertuiging voor 4- tot 12-jarigen. Hierop aanvullend Artikel 3: Doel en Artikel 7: Bestuurstaak uit de statuten.

Doel

1. De stichting heeft ten doel werkzaam te zijn tot oprichting en instandhouding van één of meer protestants christelijke scholen voor het basisonderwijs in de gemeente Leeuwarden en omstreken en instandhouding van (de positie van) de stichting. Tot het doel van de stichting behoort tevens datgene dat met het in de vorige volzin verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, waaronder mede begrepen het instandhouden van een of meer scholen op algemeen bijzondere grondslag dan wel samenwerkingscholen als bedoeld in artikel 17d Wpo.
2. De stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door het houden van vergaderingen, door het zoeken van samenwerking in alles wat tot plaatselijke en algemene belangen van het christelijke onderwijs behoort en voorts met alle andere wettige middelen, welke tot het gestelde doel dienstig zijn.

Bestuurstaak

1. Het algemeen bestuur is belast met het besturen van de stichting. Bij de vervulling van hun taak richten de bestuursleden zich naar het belang van de stichting en de aan haar verbonden organisatie. Het algemeen bestuur heeft al die taken en bevoegdheden die niet bij of krachtens de statuten aan het dagelijks bestuur of het toezichthoudend bestuur zijn toegekend.

Strategisch beleidsplan 2019-2023

De volgende zeven belangrijkste strategische ambities staan in het Strategisch beleidsplan uitgewerkt.

- Didactisch handelen, hoogwaardige instructie is de basis van ons onderwijs;
- Pedagogisch handelen, alle leerlingen krijgen oprechte aandacht;
- Educatief partnerschap, wij werken als onderwijsprofessionals samen met de ouders;
- Kansengelijkheid, voor iedere leerling creëren we de beste ontwikkelingskansen;
- Eigenaarschap, we dagen leerlingen uit om de regie over hun leerproces te nemen;
- Wetenschappelijke kennis, verbetert de kwaliteit van ons onderwijs;
- Samenwerking met de omgeving, biedt een basis voor nog beter onderwijs.

Klik op de link voor [De Publiekversie van het Strategisch Beleidsplan 2019-2023](#)

Klik op de link voor het [Strategisch Beleidsplan PCBO Leeuwarden e.o. 2019-2023](#)

Toegankelijkheid & toelating

Wat is het beleid ten aanzien van toegankelijkheid en toelating?

Onze scholen staan met een open houding in de samenleving en naar allen die belangstelling tonen voor onze scholen. PCBO hanteert dan ook een open aannamebeleid. De scholen verzorgen onderwijs vanuit de christelijke grondslag met respect en aandacht voor ieders levensbeschouwelijke en persoonlijke identiteit. Ouders worden daarover geïnformeerd en wel gevraagd de christelijke grondslag te respecteren. Alleen ouders die dat niet willen en hun kinderen op basis hiervan zouden willen onttrekken aan onderdelen van het onderwijs zijn niet welkom.

1.3 Dialoog

Verbonden partijen

In onderstaande tabel staan de partijen waarmee regelmatig contact is, de stakeholders van onze stichting.

Organisatie of groep	Beknopte omschrijving van de vorm van de dialoog of samenwerking en de ontwikkelingen hierin
PCBO- Bestuur; GMR	Conform organogram en bovenstaande beschrijvingen
PCBO- Stafmedewerkers	Stafoverleg, breed of smal. Werkprocessen P&O, HRM, financiën, salarisverwerking, stichtingssecretariaat, huisvesting en PR.
PCBO- Directeuren	Ten minste acht jaarlijkse directiebijeenkomsten: Anticiperen op ontwikkelingen; beleidsvoorbereidend; beleidsuitvoerend. Werkgroepen. Gezamenlijke scholing.
PCBO- Ondersteuningsteam	Zes jaarlijkse vergaderingen. Voortgang Beleid Passend Onderwijs en Beleid Handelingsgericht werken. Inrichting lichte en zware zorg. Onderwijskwaliteit, expertisegroepen en scholing. Samenhang gemeentelijk Sociaal Domein. Daarnaast vergadert het OT zelf.
PCBO- medewerkers	Scholing, masterclasses, nieuwsbrieven. Jaarlijks: startbijeenkomst, Kerstborrel en Themadag. Teamgesprek tijdens jaarlijks schoolbezoek. N.a.v. personeelsenquêtes: ambities en scholing.
Diverse opleidingsinstituten	Scholing
PCBO- ouders	Nieuwsbrieven, medezeggenschapsraad school op verzoek, oudergesprek tijdens jaarlijks schoolbezoek; Incidenteel op basis van casuïstiek.
Gemeente Leeuwarden en gemeente Heerenveen	Vergaderingen: OOGO, LEJA. Thema's: Afstemming Passend Onderwijs- Sociaal Domein, Onderwijshuisvesting, IKC-ontwikkeling
Kinderopvangorganisaties	Sinne Kinderopvang (meeste), St. Kinderopvang Friesland en Kids First zijn de partijen waarmee wordt samengewerkt. Thema's: VVE, doorgaande lijnen, IKC-ontwikkeling, nieuwbouwprojecten.
VVE's in Grou en Akkrum	Betreft de Brede scholen in beide dorpen. In Grou met Proloog, SKF en de gemeente Leeuwarden; in Akkrum met Ambion en SKF.
VO	Afstemmingsoverleg en Doorgaande lijnen PO-VO
PABO NHL/Stenden	Overlegvormen over kwaliteit opleiding en plaatsing studenten; ontwikkeling naar opleidingsscholen.
Academische PABO en WO	Stagemogelijkheden
ROC Friese Poort	Overlegvormen over kwaliteit opleiding onderwijsassistenten, plaatsing studenten en gezamenlijk opleiden
Wijkteams, Jeugdhulp, Jeugdzorg, etc.	Contacten voornamelijk op schoolniveau (IB-ers) en door het PCBO- Ondersteuningsteam
Taalklas Proloog/PCBO	2 jaar taalonderwijs voor kinderen van nieuwkomers in nauwe samenwerking
Overige stakeholders zoals BV-sport, Kunstcade, Circulair Fryslân	Overleg over kwaliteitsimpulsen op het gebied van sport, gezondheid, cultuur, Global Goals.
Huisvestingadviesbureaus	Ondersteuning nieuwbouwprojecten PCBO (bouwheer)-Sinne-gemeente Leeuwarden
Provincie Fryslân	Frysk in het Onderwijs
PO-raad, Verus, CBO-Fryslân	Overkoepelende organisaties; afstemming landelijk en provinciaal beleid. Speciale aandacht voor, lerarentekort, cao-ontwikkelingen en identiteit.

Samenwerkingsverbanden

Het schoolbestuur maakt deel uit van het volgende samenwerkingsverband:

SWV Passend Onderwijs Fryslân	Schriftelijk, telefonisch, thematische bijeenkomsten. Alles over Passend Onderwijs: wettelijk, uitvoering en resultaten zorgplan, financieel en structuur.
----------------------------------	---

Klachtenbehandeling

PCBO heeft een klachtenbeleid en er wordt conform gehandeld. Scholen handelen klachten op schoolniveau af. Elke school heeft een contactpersoon (schoolgids). Wordt de klacht bij de bestuurder gedeponereerd dan is er oplossingsgericht sprake van hoor en wederhoor. Een klacht kan ook worden gedeponereerd bij de externe vertrouwenspersoon, vertrouwensinspecteur of de landelijke klachtencommissie. We voorzien voor ouders/leerlingen en voor de medewerkers van PCBO in een vertrouwenspersoon. In 2019 dienden twee casussen voor de geschillencommissie Passend Onderwijs. PCBO is daarbij een keer in het gelijk gesteld. Bij de tweede casus zijn partijen gesommeerd om er onderling uit te komen.

- In 2019 zijn geen klachten en meldingen bij de vertrouwenspersonen binnengekomen.
- Zie hieronder het jaarverslag van de vertrouwenspersoon en het klachtenbeleid.

Klik op de link voor het [Jaarverslag vertrouwenspersoon](#).

Klik op de link voor het [Klachtenbeleid](#).

2. Verantwoording beleid

In dit hoofdstuk verantwoordt het bestuur het gevoerde beleid op de volgende beleidsterreinen: Onderwijs & kwaliteit, Personeel & professionalisering, Huisvesting & facilitaire zaken, en Financieel beleid. Het hart van deze paragrafen wordt gevormd door de verantwoording van de gestelde doelen, de opbrengsten en de aandachtspunten. De laatste paragraaf van dit hoofdstuk gaat in op de risico's en risicobeheersing.

2.1 Onderwijs & kwaliteit

Onderwijskwaliteit

- **De definitie van de onderwijskwaliteit van PCBO Leeuwarden e.o.**

PCBO is een veelkleurige organisatie waarbij de christelijke identiteit ons verbinding geeft. Veelkleurig zijn we door scholen in stadswijken en dorpen met alle sociale diversiteit. Dat vraagt om passend onderwijs. Meer dan ooit is er behoefte aan een gezamenlijke heldere visie op goed onderwijs: hoe in elke specifieke context het beste uit kinderen kan worden gehaald en hoe kansengelijkheid invulling krijgt.

Optimaal onderwijs op maat, bereikbaar en toegankelijk, oog voor talent en oprecht aandacht voor iedereen!

- **Hoe het bestuur zicht houdt op de onderwijskwaliteit**

De scholen van PCBO Leeuwarden e.o. verantwoorden hun kwaliteit op de navolgende wijze:

1. D.m.v. het schoolplan; het bestuur beoordeelt de school vooral op:
 - a. De sterkte-zwakke analyses op de terreinen leerstofaanbod, kwaliteitszorg, personeelsbeleid, zorg en begeleiding, primair proces;
 - b. De meerjarenplanning van de beleidsvoornemens, m.n. op onderwijskundig terrein.
2. D.m.v. het schooljaarplan:

Het bestuur beoordeelt de school vooral op de planmatige vertaling van het schoolplan in Specifieke, Meetbare, Realistische, Acceptabele en Tijdgebonden doelen.
3. De relatie met het strategisch beleidsplan
De directeur-bestuurder evalueert met de schooldirecties de realisatie van de jaarlijkse doelstellingen.
4. D.m.v. het schooljaarverslag; het bestuur beoordeelt de school vooral op:
 - a. De realisering van de onderwijskundige doelen van het jaarplan;
 - b. De analyse van de opbrengstgegevens (trendanalyse);
 - c. De vertaling van a. en b. in bijstellingen van het beleid, zoals geformuleerd in schoolplan en jaarplan.
5. D.m.v. cyclische kwaliteitskaarten. Het bestuur beoordeelt de school tenminste op de domeinen: Didactisch handelen, afstemming, zorg en begeleiding, onderwijstijd, leerstofaanbod en identiteit.
6. D.m.v. 3-jaarlijkse enquêtes onder ouders, personeel en leerlingen, waarin feedback wordt gegeven op het onderwijs en de geboden 'diensten'
7. D.m.v. een jaarlijks schoolbezoek van de directeur-bestuurder waarbij:
 - a. Over het onderwijs en de geboden 'diensten' feedback wordt gevraagd door directeur, Intern Begeleider, een personeelsgeleding (het eerste jaar) of een vertegenwoordiging van ouders (het tweede jaar);
 - b. Alle hierboven genoemde documenten de basis zijn voor de bewaking van de kwaliteit van het onderwijs en de geboden diensten.
8. D.m.v. HGW-gesprekken.
9. Inspectiebezoek.
10. Bij risico's:

D.m.v. een 'Plan van Aanpak' en 3 maandelijks rapportage over de verbeteringen.
11. D.m.v. trendanalyses van de tussentijdse en eindopbrengsten.

- **Hoe het bestuur aandacht geeft aan de onderwijskwaliteit**

Er wordt aan de versterking van de onderwijskwaliteit gewerkt door helder beleid met breed draagvlak te maken, bijeenkomsten daarover te organiseren, door te faciliteren, te ondersteunen en te monitoren. Concreter: Via Masterclasses, gezamenlijke en individuele scholing, begeleiding op de werkvloer, duidelijke kaders Strategisch Beleid, Passend Onderwijs en ICT 2019-2023, consequente presentatie speerpunten, eigen expertise specialisten en individuele medewerkers benutten, organiseren en faciliteren van expertisegroepen, het organiseren van jaarlijkse themadagen. Het uitvoeren van audit/visitatie/zelfevaluatie zijn in ontwikkeling.

- **Wijze van verantwoording over de onderwijskwaliteit**

De Directeur/bestuurder rapporteert intern via (schriftelijke) informatie, overzichten en kengetallen aan het toezichthoudend bestuur, al dan niet aan de hand van het PCBO-toetsingskader en Intern toezichtkader. Afwijkende resultaten of ontwikkelingen worden tijdig besproken. Conform wordt de GMR geïnformeerd. In principe vergadert het bestuur tweemaal per jaar met de leden van de GMR. Dit op basis van behoefte. De bestuurlijke jaarverslagen wordt op de website van de stichting gepubliceerd.

Het bestuur informeert de ouders tenminste tweemaal per jaar via een speciale nieuwsbrief.

Doelen en resultaten over de vorige strategische planperiode, basis voor de nieuwe planperiode 2019-2023

De gestelde en bereikte doelen ten aanzien van de onderwijskwaliteit

PCBO Leeuwarden e.o. heeft vanaf 2012 flink geïnvesteerd in het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs door te werken aan een ontwikkelingsmodel (High Performance Schools-HPS), het versterken van het leiderschap van de directeuren en de professionaliteit van de docenten, alsmede het ontwikkelen van de cultuur tot continu verandering. Het verbeteren van de kwaliteit van de professionals is vormgegeven door het leggen van een accent op 'het samen ontwikkelen van een gezamenlijke nieuwe taal'. Bestuur, directeuren en middenmanagement hebben hierin een evidente rol gespeeld en zullen hierin in de toekomst een evidente rol blijven spelen. PCBO Leeuwarden e.o. heeft heel duidelijk collectieve kracht geïnitieerd, ontwikkeld en gemobiliseerd, alsmede zich gericht op het handelen van individuele professionals. De studiereis naar Canada, de inspiratiesessies met de directeuren, de themadagen, de Learning Fair en het Kweekvijvertraject hebben allen bijgedragen aan het ontwikkelen van de bewustwording dat vakmanschap een continu verbeterproces is. Daarnaast zijn er in het kader van gedeeld leiderschap op elke school changeteams of veranderteams ontstaan. Kennisdeling vindt plaats binnen expertisegroepen voor taal, het jonge kind, gedrag en rekenen en binnen PCBO-Studio en PCBO Lab worden onderwijsstrategieën en het doen van onderzoek uitgewerkt. Het strategisch Beleidsplan 2019-2023 is hierop een vervolg met nieuw accenten.

Beschrijving per doel:

Leiderschap

Opbrengsten:

- o Gezamenlijke scholing op basis van de thema's "Persoonlijk Leiderschap", "Leiding geven aan Verandering" en "Toekomstgericht Onderwijs".
- o De directeuren werken aan PCBO-beleid in werkgroepen, aan versterking professionaliteit op school, aan een gesprekkencyclus op basis van ontwikkeling, aan gedeeld leiderschap, aanwerken met veranderteams.

Aandacht gevraagd voor:

- o Verdere borging en voor versterking professionaliteit met balans tussen ziel en zakelijkheid.

High Performance Teams

Opbrengsten:

- o Scholingsplannen; veranderteams; expertisegroepen; PCBO-scholingen; werken conform de HGPD-cyclus. We zetten in op ontwikkelgesprekken met scholingswensen in plaats van op het lerarenregister.

Aandacht gevraagd voor:

- o Kennis delen op alle niveaus met een uitdagende systematiek, visie op een didactiek van kennis en effectieve instructie, onderzoek om te gaan werken met en conform Professionele leergemeenschappen (PLG's), onderwijs anders organiseren, perspectief onderwijsassistenten en lerarenondersteuners, vorming IKC-teams.

School as learning studio in the community

Opbrengsten:

- o De IKC-ontwikkeling ligt inhoudelijk en qua nieuw/verbouw op koers. PCBO wordt gezien, het belangstellingspercentage leerlingen blijft ongeveer gelijk (34%) en ook worden we door de pers gevonden. We hebben in de plattelandskernen oor en oog om duurzaam basisonderwijs te garanderen en werken daartoe samen met andere denominaties. Er is met relevante partijen in de wijk en aanbieders van sport en cultuur een goede samenwerking.

Aandacht voor:

- o Versterken van partnerschap met de ouders.

Students as leading learners

Opbrengsten:

- o Leerlingen worden meer betrokken bij de leerdoelen, er zijn kindgesprekken en er wordt steeds meer gebruik gemaakt van portfolio's. Uitdagend en betekenisvol onderwijs krijgt steeds beter vorm. Ook de bewustwording dat kennis daaraan vooraf gaat.

Aandacht voor:

- o We zijn kritischer t.o.v. gepersonaliseerd leren en moeten dit containerbegrip definiëren. De leerkracht doet ertoe en kent de leerlijnen, er is een duidelijke visie op ICT waarbij devices als ondersteunend en niet als doel worden ingezet. Wetenschappelijk onderzoek moet daarbij ondersteunend zijn. Kennis van de hersen- ontwikkeling gedurende de voor, vroeg en basisschoolperiode is cruciaal en ondersteunend bij onderwijskundige inrichting en beleid.

Processen

Opbrengsten:

- o Er ligt beleid Passend Onderwijs en werken volgens HGW/HGPD heeft een goede aanzet gekregen. Het PCBO Ondersteuningsteam is in balans, levert kwaliteit en ondersteunt de scholen.
- o Er ligt een nieuw ICT-beleid 2019-2023. Vanuit een sterke behoefte visie en investeringsplan te koppelen op basis van school- en organisatiedoelen. Er is een inhoudelijke verbinding met het SBP 2019-2023. Er is een ICT-0-meting uitgevoerd als basis voor planvorming om op alle scholen de basis op orde te krijgen.

Aandacht voor:

- o Borging en ondersteuning daarbij.

Waardering

Opbrengsten:

- o Ouders, leerlingen, medewerkers geven gemiddeld een ruim voldoende waardering voor PCBO als organisatie en voor de school. De 3-jaarlijkse tevredenheidsonderzoeken ondersteunen dit beeld. De laatste is in 2017 afgenomen. Door de coronacrisis en oriëntatie op vragenlijsten via 'Vensters' (Scholen op de kaart) komt de volgende afname in het schooljaar 2020-2021. Het inspectiebezoek (2018) geeft een positief beeld over de organisatie met een 'goed' voor de kwaliteitscultuur.

Aandacht voor:

- o Communicatie (in brede zin); het en wanneer opstellen van ontwikkelingsperspectieven (OPP's) en de betrokkenheid van ouders daarbij; verwachtingsmanagement.

High Performance Schools (HPS)

- o HPS was een uitdagende duiding met ambities om de organisatie met de scholen op een hoger plan te tillen aan de hand van een aantal ontwikkelthema's. HPS komt uit Canada en is onder leiding van o.a. Michael Fullan en Andy Hardgraves, via CBE Group Amsterdam in Nederland gepresenteerd. Het heeft ons geholpen om te komen waar we nu staan. De wens vanuit de organisatie is om HPS en de daaraan gerelateerde Engelse terminologie nu te wijzigen in 'Hollandse Nieuwe', een Nederlandse vertaling. Daaraan hebben we in het nieuwe SBP gehoor gegeven.

Ontwikkelingen, met relevantie voor 2020

Wat zijn de belangrijkste toekomstige ontwikkelingen op het gebied van onderwijs en kwaliteit die van invloed zijn geweest op het beleid?

Er zijn 3 belangrijke documenten in samenhang vastgesteld als koers tot 2023: het Strategisch Beleidsplan 2019-2023, het ICT Beleidsplan 2019-2023 en het Beleid Passend Onderwijs-Handelingsgericht Werken (HGPD). Deze zijn op basis van een zeer breed draagvlak tot stand gekomen en op basis hiervan spreken we dezelfde ontwikkeltaal.

In 2019 is het prachtige en splinternieuwe IKC Prins Maurits geopend. De komende jaren bouwt PCBO samen met Sinne Kinderopvang drie nieuwe IKC's, met verwachte oplevering in 2020 (IKC Prins Constantijn), 2021 (IKC Albertine Agnes) en 2022 (IKC Middelsee). Deze laatste in de nog te realiseren Leeuwarder wijk Middelsee. De lichte daling van het aantal leerlingen zal daarmee worden gecompenseerd. Ook de samenlevingsschool in Wirdum die onder de vlag van PCBO gaat vallen draagt daaraan bij. De openbare Uniaskoalle en cbs De Arke fuseren tot een school van 100 leerlingen.

Het toenemende lerarentekort in de afgelopen jaren heeft invloed gehad op het te voeren personeelsbeleid met nieuwe impulsen. Zie voor de uitwerking hoofdstuk 2.2. De ontvangen middelen voor werkdrukvermindering zijn relevant en op schoolniveau in wensen omgezet en toegekend.

Onderwijsresultaten

Voor de onderwijsresultaten van de scholen verwijst het bestuur naar scholenopdekaart.nl.

Internationalisering

Er is geen beleid op het thema internationalisering

De onderwijsinspectie

In het najaar van 2018 heeft de inspectie het bestuur bezocht in het kader van nieuw toezicht. Een goed bezoek met een positief rapport met een goed voor de professionele cultuur in de organisatie. Wel heeft er toen ook een kwaliteitsonderzoek plaatsgevonden op de cbs De Arke in Wirdum. Zeer zwak was de uitkomst. Op basis van een verbeterplan en gedeeltelijk nieuw personeel is de school in juni 2019 als voldoende beoordeeld. Een prestatie van formaat in een tijdsbestek van een half jaar.

Klik op de link voor het [Inspectierapport PCBO Leeuwarden e.o. dec. 2018](#).

Klik op de link voor het [Inspectierapport Herstelonderzoek cbs De Arke juni 2019](#).

Visitatie

Het bestuur onderzoekt met andere schoolbesturen binnen CBO Fryslân de mogelijkheden voor bestuurlijke en schoolvisitaties, audits met zelfevaluaties. De komende jaren zal dit invulling krijgen.

Passend onderwijs

In 2019 is het [Beleid Passend Onderwijs 2019-2023](#) vastgesteld met de doelen voor die planperiode.

Conform de regelgeving verantwoordten we ons over Passend Onderwijs op grond van de [Regeling jaarverslag artikel 4 lid 6](#).

- Aan de volgende doelen in het kader van passend onderwijs heeft het bestuur middelen vanuit de lumpsum uitgegeven:
Ten behoeve van de formatie op schoolniveau; ten behoeve van onderwijs aan hoogbegaafde kinderen; ten behoeve van een leerkracht plusklassen; ten behoeve van scholing en masterclasses.
- Aan de volgende doelen in het kader van passend onderwijs heeft het bestuur de middelen, € 850.000, vanuit het samenwerkingsverband volledig uitgegeven en wel aan de volgende componenten:

Personeel: orthopedagoog (6 dagen), gedragspecialist (5 dagen) en onderwijskundig beleidsmedewerker (4 dagen); aanvragen zware zorg; lichte zorg (€ 100 per leerling naar de scholen); materiele kosten.

- Hoe is het bestuur, in samenwerking met de stakeholders, tot de genoemde doelen gekomen?
Afspraken Zorgplan Samenwerkingsverband Passend Onderwijs Fryslân; eigen beleid betreffende aanwenden deskundige beleidsmedewerkers: korte lijnen beleid, implementatie, borging, ondersteuning op de werkvloer; Handelingsgericht Werken volgens een duidelijke cyclus; Voltijds onderwijs aan hoogbegaafde kinderen; samenwerking gemeente Leeuwarden Sociaal domein, inzet jeugdondersteuner, bekostigd door de gemeente (2/3) en door het bestuur (1/3). IB-ers; expertgroepen, o.a. gedragspecialisten.

2.2 Personeel & professionalisering

Doelen en aandachtspunten op basis van ontwikkelingen in 2019

Het doel van ons personeelsbeleid is het vasthouden en verbeteren van de kwaliteit van ons onderwijs is. Kwaliteit, op korte en langere termijn, blijft het belangrijkste criterium, ook als dat soms tot lastige keuzes dwingt.

Aandachtspunten voor de komende jaren

De grootste uitdaging op het gebied van personeelsbeleid in de voorliggende periode is het vasthouden van goede professionals en het vinden van voldoende opgeleide en bekwame professionals voor vacatures en invalwerk.

Er is onderzoek gedaan naar redenen waarom mensen kiezen voor een baan in het onderwijs². Motivatie voor het beroep gaat over het leveren van een maatschappelijke bijdrage, baanzekerheid en de opvatting dat leraren succesvolle mensen zijn. Het is meestal een intrinsieke motivatie die mensen in het onderwijs brengt. Deze passie is ook wat wij bij onze collega's (willen) vinden.

Als belangrijkste oorzaken voor het feit dat er in voorgaande jaren veel minder mensen kozen voor een baan in het onderwijs worden genoemd:

- o te weinig carrièremogelijkheden;
- o te weinig mogelijkheden voor professionele ontwikkeling;
- o te weinig intellectuele uitdaging (m.n. voor havisten en VWO'ers);
- o geen professionele werkomgeving.

Het beroep van de heeft last van statusverlies³ Daarnaast zijn hoge werkdruk en salaris landelijke aandachtspunten voor zittend personeel en voor potentiële onderwijsprofessionals.

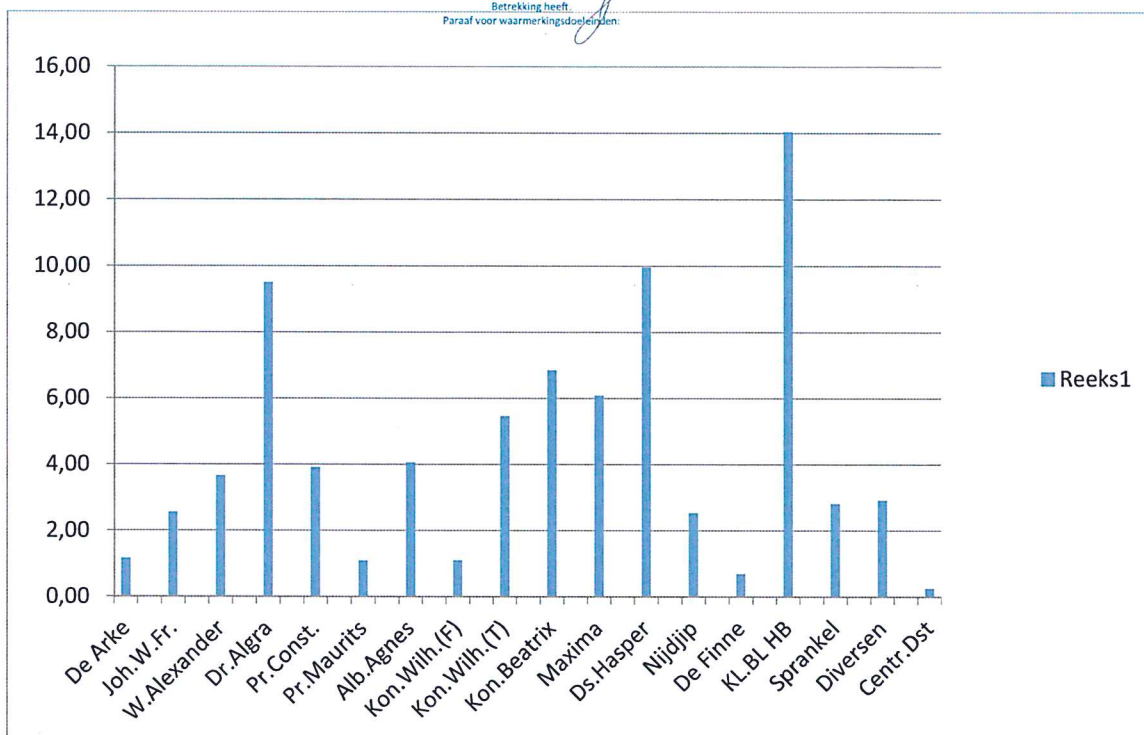
De instroom in de lerarenopleidingen is de laatste jaren behoorlijk teruggelopen. Er is, mede door subsidies en korting op collegegeld, de laatste jaren een licht herstel zichtbaar, maar nog steeds is de instroom te laag.

Een ander aandachtspunt voor de komende jaren is ziekteverzuim. In een tijd waarin er een tekort aan vervangende leerkrachten is, werkt hoog ziekteverzuim werkdruk verhogend omdat er vaker een beroep op de aanwezige leerkrachten wordt gedaan. PCBO heeft in 2018 een ziekteverzuim gekend dat boven het landelijk gemiddelde lag. De jaren daarvoor en in 2019 lag het ziekteverzuim rond de 5%. Het landelijk gemiddelde ligt al jaren rond de 6%.

Op de volgende pagina de verzuimcijfers over 2019:

² Bahlman, M., van Egmond, R.J., Eustatia, B., Pillen-Warmerdam, D. (2017) Effecten op de overwegingsintentie van scholieren en mbo4 studenten om leraar te worden.

³ Cörvers, F., Mommers, A., van der Ploeg, S., & Sapulete, S. (2017). Status en imago van de leraar in de 21e eeuw. Jaarverslag 2019 PCBO Leeuwarden e.o.

Kenmerken personeelsbeleid

Ons personeelsbeleid wordt gekenmerkt door:

1. Voorspelbaarheid van beleid: mensen weten waar ze op kunnen rekenen als ze bij ons (komen) werken op het gebied van scholing & ontwikkeling, loopbaanmogelijkheden, taaktoedeling, plaatsing, beoordeling en beloning.
2. Erkenning van talent: medewerkers worden zo veel mogelijk ingezet op taken en verantwoordelijkheden waar ze hun talent kunnen inzetten. Wij zoeken naar mogelijkheden om talenten optimaal in te kunnen zetten waar het de kwaliteit van onderwijs kan verbeteren.
3. Omgekeerd wordt met of voor medewerkers voor wie de huidige taak of werkplek niet (meer) passend is, gezocht naar een andere plek of route om plek vrij te maken voor getalenteerde collega's.
4. Erkenning van inzet en feedback: het taakbeleid is er op gericht de gevraagde inzet gelijk te stellen met de afgesproken aanstelling. Er is jaarlijks overleg tussen leidinggevende en teamleden over de werkelijke taakomvang en de ervaren werkdruk. Medewerkers worden gefaciliteerd voor bovenschoolse taken.

De directeur is de spil in de uitvoering van het beleid en de communicatie met alle teamleden.

Centrale thema's personeelsbeleid

In het personeelsbeleid staan de volgende thema's de komende jaren centraal:

- a. Het werven van onderwijsprofessionals;
- b. Opleiding en professionalisering van onderwijsprofessionals;
- c. Begeleiding van starters;
- d. Ontwikkeling van loopbaanmogelijkheden;
- e. Professionele werkomgeving;
- f. Minimaliseren ziekteverzuim.

Dit wordt als volgt uitgewerkt:

- a. Het werven van onderwijsprofessionals;
 - o Optimale interne en externe communicatie en informatie betreffende sollicitanten
 - o Actieve werving van onderwijsprofessionals
 - o Mogelijkheden zij-instroom opnemen in beleid

- b. Opleiding en professionalisering van onderwijsprofessionals;
 - o Waarderende gespreksvoering
 - o Kennis delen
 - o Opleidingsscholen en samenwerking pabo
 - o Interne scholing PCBO
 - o Kweekvijver directeuren
 - o Onderwijsassistenten opleiden in samenwerking met ROC's
- c. Begeleiding starters door:
 - o Adequaate inductieprogramma
 - o Optimale begeleiding pool-medewerkers
- d. Loopbaanmogelijkheden door:
 - o Functiebeleid
 - o Open vacatures voor functies en bovenschoolse taken
- e. Professionele werkomgeving door:
 - o Andere organisatievormen
 - o Inzet van vakleerkrachten
 - o Binnen IKC-ontwikkeling: dagarrangementen met (eventueel) andere school-/ lestijden

Ontwikkelingen

- Met bovenstaand zijn de belangrijkste toekomstige ontwikkelingen op het gebied van personeel en professionalisering verwoord. Het lerarentekort heeft een nieuwe dimensie aan het personeelsbeleid toegevoegd, samen te vatten in: medewerkers boeien en binden, in hun kracht zetten, perspectief bieden, scholing & ontwikkeling, anders organiseren en functiedifferentiatie. Zijn, zien en gezien worden!

Strategisch personeelsbeleid

Over dit thema, aangewezen door de Minister van OCW, moeten schoolbesturen zich op grond van de [Regeling jaarverslag artikel 4 lid 6](#) nader verantwoorden.

- Hoe is het personeelsbeleid afgestemd op de onderwijskundige visie en de opgaven waar de scholen voor staan? Zie paragraaf 2.2, doelen en resultaten. Specifiek kan hier nog worden benoemd dat professionalisering op basis van de strategische ambities wordt ingezet op teamniveau en individueel niveau. Daarnaast wordt ingezet op basis van de speerpunten van de school conform het schooljaarplan. Er is een relatie met het scholingsplan.
- Hoe wordt het personeelsbeleid geïmplementeerd, gemonitord en geëvalueerd?
Het stichtingsbeleid is ontwikkeld binnen de gehele organisatie en op alle scholen. Het personeelsbeleid moet de doelen van het stichtingsbeleid ondersteunen. Dat gebeurt met maatwerk. Denk hierbij aan de diversiteit van de scholen zelf en de wijken waarin ze onderwijs verzorgen. De inzet en kaders staan in het Bestuursformatieplan. Monitoring en evaluatie vinden plaats aan de hand van de IK-ZO kwaliteits- en ontwikkelkaarten, tevredenheidsonderzoeken, een jaarlijkse personeelsenquête, POP-, ontwikkel-, en ambitiegesprekken, professionele leergemeenschappen (PLG's) op thema en op schoolniveau en expertisegroepen op stichtingsniveau.
De kwaliteit wordt via trendanalyses gevolgd.
- Hoe is de dialoog over het strategisch personeelsbeleid met leraren en schoolleiders ingericht?
Via het systeem IK-ZO vindt de gesprekkencyclus plaats. In werkgroepen van directeuren worden beleidsvoorstellen strategisch personeelsbeleid uitgewerkt. De cao is daarbij tenminste richtinggevend.

Aanpak werkdruk

Hierbij de verantwoording op grond van de [Regeling jaarverslag artikel 4 lid 6](#).

In de financiële paragraaf volgt de financiële verantwoording. Het volledige budget voor werkdrukmiddelen is door de scholen ingezet.

- Welk proces is gevolgd om te komen tot een beslissing over de besteding van de werkdrukmiddelen?
 1. Gesprek voeren met het team over de inzet van de werkdrukmiddelen.
 2. Op basis van de uitkomst van het gesprek een bestedingsplan opstellen voor de werkdrukmiddelen.
 3. Het bestedingsplan ter goedkeuring voorleggen aan de P-MR.
 4. Het bestuur beoordeelt het bestedingsplan.
- Waarvoor zijn de werkdrukmiddelen ingezet?

De volgende rangorde: Meer handen in de klas (OAS), inzet van vakleerkrachten, het vrij roosteren van leerkrachten voor collegiale consultatie of lessonstudy, conciërge, extra digitale middelen.
- Zijn er ook niet-financiële maatregelen genomen om de werkdruk te verminderen? Zo ja, welke maatregelen?

De scholen hebben zelf afspraken gemaakt over het afstoten van taken en passend binnen de bestuurlijke en wettelijke kaders van administratieve lasten.

Inzet werkdrukmiddelen 2019

Bestedingscategorie	Besteed bedrag (kalenderjaar)	Eventuele toelichting
Personeel	€ 497.226,00	Leerkracht, gymdocenten, conciërge, ond. Assistent
Materieel	€ 15.000,00	Ipads
Professionalisering	€ -	
Overig	€ -	
Totaal	€ 512.226,00	

Uitkeringen na ontslag

Binnen de stichting zijn er geen eigen wachtgelders. Wel is er in het boekjaar een transitievergoeding uitbetaald. Pas nadat het Participatiefonds akkoord heeft gegeven op een mogelijk ontslag, wordt ook daadwerkelijk ontslag verleend. Binnen de formatie wordt verder nauwlettend in de gaten gehouden aan welke mensen verplichtingen ontstaan. Indien bekend is dat er in het nieuwe schooljaar geen formatie voor het betreffende personeelslid beschikbaar is, wordt iemand op de payroll geplaatst.

2.3 Huisvesting & facilitaire zaken

Doorlopende aandachtgebieden

- Met gemeente afstemmen over (visie op) onderwijshuisvesting; brede scholen en IKC's;
- De scholen en hun omgeving zijn fysiek veilig;
- Schoolgebouwen zijn aantrekkelijk en schoon;
- Gebruik van up-to-date (nieuwste inzichten gerelateerd aan eigen visie) lesmateriaal;
- Aanwezigheid meerjarenonderhoudsplanning (MOP):
 - De huisvesting past bij het schoolconcept en voldoet aan onderwijskundige eisen;
 - Huisvesting is kindvriendelijk, veilig en verzorgd;
 - De school biedt een uitdagende en leerrijke omgeving;
 - Middelen (voor onderwijs, ICT, meubilair) zijn eigentijds en stellen in staat tot eigentijds onderwijs;
 - Geen relevante klachten/calamiteiten gerelateerd aan huisvesting/veiligheid;
 - Ondernemerschap.

Specifiek

- Onderwijshuisvestingsbudgetten onderhoud volledig naar schoolbesturen (2015); In verband hiermee zijn nieuwe huisvestingsverordeningen van de gemeenten aangepast.
- Sinne Kinderopvang heeft een eigen gebiedsmanager voor PCBO. Dit helpt ons de goede gesprekken te voeren rond de IKC-ontwikkelingen.
- De ontwikkelingen rond het organisatiemodel IKC's met een aansturing is een taai thema met Sinne.
- De nieuwbouw van het IKC Prins Maurits is in het najaar van 2019 opgeleverd. De Prins Constantijschool (2020) en de Albertine Agnesschool (2021) volgen met een jaar vertraging, maar conform het vlekkenplan van de gemeente Leeuwarden, mede opgesteld door de schoolbesturen. PCBO is bouwheer. Tot nu toe hanteerden we voor het ontwikkel- en bouwproces van IKC's 'traditionele bouw'. Voor de Albertine Agnesschool werken we volgens Engineering & Construct.
- De voorbereidingen van een nieuw IKC in de nog te bouwen wijk Middelsee in Leeuwarden-Zuid zijn opgestart.
- Planvorming op basis van de door de gemeente toegekende middelen voor de Dr. Algraschool (aanpassing tot IKC).
- In 2019 zijn er concrete plannen voor IKC-vorming voor de beide locaties van de Koningin Wilhelminaschool. Sinne investeert op de locatie Transvaal en op de locatie Fontein overlegt PCBO met de gemeente. In verband met deze ontwikkelingen hebben de locaties een eigen directeur gekregen. Er wordt op basis van duurzame goede prognoses onderzocht of de locatie Transvaal op termijn een eigen brinnummer kan krijgen.
- Voor de samenlevingsschool in Wirdum worden na fusiedatum, naar verwachting 1-1-2021, nieuwbouwplannen gemaakt.
- Er wordt in overleg met de gemeente en alle schoolbesturen een nieuwe voorzieningenplanning voor 10 jaar opgesteld. Huisvestingsadviesbureau ICS coördineert dit. Alle bovenstaande ontwikkelingen zijn of al financieel geborgd of worden hierin meegenomen.
- De scholen zijn aangepast conform de meerjarenonderhoudsplanning (MOP), maar er is waar nodig meer geïnvesteerd om scholen aantrekkelijk te houden.

Meerjarige Onderhoudsplanning (MOP)

Begin 2018 is door Sweco voor een groot aantal scholen een nieuwe Mop gemaakt. PCBO Leeuwarden e.o. is ook voor het buitenonderhoud van de schoolgebouwen verantwoordelijk, daar waar de gemeente dit dus eerst was. Voor de scholen die binnenkort worden verbouwd of waar nieuwbouw plaatsvindt, is dit achterwege gelaten. Aangezien Proloog het onderhoud voor VvE Grou en Ambion dit voor VvE Akkrum verzorgt, is voor deze scholen door andere bedrijven een MOP gemaakt.

2.4 Financieel beleid

Doelen en resultaten

Gelet op de kengetallen heeft het bestuur als doel een rentabiliteit van 0. Dit houdt in dat er noch winst, nog verlies gedraaid moet worden. Het geld dat beschikbaar komt voor onderwijs moet ook volledig aan onderwijs worden besteed.

Het doel van het bestuur is dus om de exploitatie rond te krijgen. Aangezien 80%-85% aan personele kosten wordt besteed, is dit altijd een kritisch punt, helemaal met de huidige krappe arbeidsmarkt. Hieraan liggen dus keuzes ten grondslag die erg belangrijk zijn. Wordt er geïnvesteerd in extra mensen zolang ze nog zijn te krijgen of moeten er later wellicht klassen naar huis worden gestuurd omdat er geen personeel is.

Voor 2019 is dit doel ruim behaald, gelet op de negatieve begroting en het positieve exploitatieresultaat. Met name het achteraf aanpassen van de bekostiging levert t.o.v. de begroting nog wel verschillen op. Daarnaast is het ziekteverzuimpercentage een belangrijk onderdeel van de exploitatie. Ook dit doel, lager dan 5% is in 2019 behaald.

Ontwikkelingen

Het beleid is op financieel gebied niet gewijzigd, wel is de begroting voor 2020 anders gepresenteerd dan voorheen. In deze begroting vertalen wij het uit te voeren organisatiebeleid op een transparantere wijze door vanuit de inhoud de financiële impact van dit beleid maar ook van Rijksbeleid (bijvoorbeeld de Prestatiebox) toe te lichten.

Treasury

Het huidige treasurystatuut is vastgesteld in maart 2018.

Klik op de link voor het [Treasurystatuut](#).

Allocatie middelen

Het geld binnen het bestuur wordt op schoolniveau ontvangen. Een aantal zaken wordt op schoolniveau geregeld zoals scholing, onderwijsleerpakket(OLP) en teambuilding. Met name het OLP wordt volledig beschikbaar gesteld aan de scholen op de wijze dat het geld wordt ontvangen, dus op basis van het aantal leerlingen op school.

Het resterende geld wordt bovenschools beheerd gelet op het feit dat er ook qua schoolgebouwen een groot verschil is m.b.t. leeftijd, energiezuinigheid e.d. Ook wordt de formatie bovenschools beheerd en toegekend met een GGL op stichtingsniveau. M.b.t. BAPO, duurzame inzetbaarheid, zwanger- en ouderschapsverlof en mobiliteit wordt er dan alleen gesproken over FTE's i.p.v. geld.

Onderwijsachterstandenmiddelen

Deze middelen worden volledig berekend en ingezet a.d.h.v. de schoolscores van het CBS. Een verdeling is verder niet aan de orde. Op het moment dat een school er voor in aanmerking komt, wordt dit aan de formatie toegevoegd en in Fte's beschikbaar gesteld. Het doel van de school is uiteraard het verminderen van onderwijsachterstand.

Prestatiebox

De ontvangen middelen "Prestatiebox" van uiteindelijk € 191,62 per leerling worden volledig ingezet waarvoor ze oorspronkelijk ontvangen werden. Het deel professionalisering voor directeurs en leerkrachten worden bovenschools ingezet voor het High Performance/ Deep Learning traject en voor de (bovenschoolse) scholingstrajecten en het scholingsaanbod. De delen opbrengstgericht werken en cultuur krijgen een besteding op schoolniveau. In totaliteit gaat het hier om € 623.256,-- (op basis van 1 oktober 2018!!)

2.5 Risico's en risicobeheersing

Aangezien de gehele subsidieverstrekking van het Ministerie gebaseerd is op het **aantal leerlingen**, is de ontwikkeling van dit aantal het grootste risico. D.m.v. een berekening van het jaarlijkse belangstellingspercentage en de cijfers van de 0-4 jarigen van de Gemeente, kan vrij nauwkeurig worden aangegeven hoeveel kinderen er de komende jaren worden verwacht.

Beheersing bovenstaand risico: aangezien er nauw wordt samengewerkt met de kinder(dag)opvang ontstaat een doorgaande leerlijn. Op deze wijze zijn kinderen al op een jonge leeftijd gewend aan de school. Ouders zullen in dat geval meestal na de kinderopvang ook voor de school kiezen waar het kind al naar toe ging. Met name in de nieuwe te bouwen IKC's van Prins Constantijn, Albertine Agnes en de nieuwe school in het gebied Middelsee, huurt de kinderopvang geen ruimte maar heeft haar eigen ruimten waar ook geen onderwijsbestemming meer op zit. Hierdoor is de aanwezigheid van blijvende kinderopvang beter gegarandeerd.

PCBO Leeuwarden e.o. is in 2015 eigen risicodragers geworden voor de vervanging. Bij een **hoog** ziekteverzuim loop je hierbij het risico dat het betalen van vervanging duurder is dan de premieafdracht die voorheen aan het Vervangingsfonds (VF) werd betaald en waarbij het VF vervolgens de vervanging betaalt. Bij een ziekteverzuim van <5% zal het een gunstige uitwerking voor de stichting hebben.

Beheersing bovenstaand risico: aangezien het ziekteverzuim lager was dan 5% over 2019, is een bedrag aan de personeelsreserve toegevoegd. Ook in het directeurenoverleg krijgt het ziekteverzuim de nodige aandacht door speciale sessies m.b.t. WVP, vervanging/ziekmelding en verzuimgesprekken e.d. te organiseren. Daarnaast wordt er snel met een bedrijfsarts contact gezocht als er wordt vermoed dat de zieke een langere tijd afwezig zal zijn. Ook worden er meer SMT's georganiseerd.

Gelet op de hoge werkdruk op de scholen is hier ook aandacht voor, niet alleen nu er vanuit het Ministerie extra geld voor beschikbaar wordt gesteld. Uiteraard is extra geld wel een eerste manier om de werkdruk te verminderen. Dit

wordt op de scholen van PCBO Leeuwarden e.o. op verschillende wijze ingezet. Hopelijk gaat hiermee het ziekteverzuimpercentage verder zakken.

Het risico dat (voormalig) ziek personeel kan opleveren m.b.t. WGA-uitkeringen is verzekerd bij een verzekeringsmaatschappij.

Personeel: afhankelijk van de grootte van de stichting wordt over het algemeen 80%-85% van de totale rijksbijdrage besteed aan personeelslasten. Door het leerlingenverloop op de scholen goed te volgen en een goede prognose m.b.t. 0-4 jarigen per wijk te maken, kan er een goed meerjarenformatieplan worden opgesteld. Ook volgen we de tweejaarlijkse leerlingenprognoses die door de gemeente wordt aangeleverd. Op dit moment speelt het lerarentekort een grote rol binnen het onderwijs. Werd er voorheen gebruik gemaakt van een invalpool waarin veel mensen beschikbaar waren, tegenwoordig is dit niet meer het geval. Om personeel vast te kunnen houden worden met name LIO-ers meteen na een goede beoordeling een vast dienstverband aangeboden. Op deze wijze wordt de formatie van de scholen uitgebreid met een aantal dagen, waarbij bij ziekte/verlof deze mensen verplicht eerst ingezet moeten worden. De bedragen die voorheen aan het vervangingsfonds werden betaald en tegenwoordig m.b.t. het eigenrisicodragerschap noodzakelijk zijn voor vervanging, worden nu gebruikt om de formatie uit te breiden waarmee we willen voorkomen groepen naar huis te moeten sturen. Dat er enig risico is als er weinig ziekte is en personeel dus boven de formatie ingezet wordt, is aanvaardbaar binnen de huidige exploitatie. We zorgen daarom er ook voor goed zicht te hebben op de natuurlijke uitstroom.

Bouw: aangezien de stichting bij de bouw van, IKC Prins Constantijn en IKC Albertine Agnes bouwheer is, lopen ook alle financiële transacties via PCBO Leeuwarden e.o. De budgetten zijn door de Gemeente i.s.m. PCBO Leeuwarden e.o. en Sinne kinderopvang vastgesteld. Facturering loopt via Lindhorst die de bouwbegeleiding verzorgt. Verwacht wordt dat er binnen de vastgestelde budgetten gebouwd kan worden, aangezien dit aan de voorkant via een aanbesteding is verlopen. Op het moment dat er niet gebouwd kan worden binnen het budget, levert dit een risico op. Beheersing bovenstaand risico: in principe mag er niet worden gebouwd als het budget niet toereikend is. Na evt. een bezuinigingsronde kan er als laatste redmiddel mogelijk privaat vermogen gebruikt worden om toch toestemming voor de bouw te krijgen.

Interne beheersing en risico's

Door interne controle wordt zoveel mogelijk risico uitgesloten. Deze controle uit zich door verantwoordelijkheden op verschillende niveaus binnen de organisatie neer te leggen. Het begint binnen het bestuur, waar de directeur-bestuurder periodiek verantwoording moet afleggen bij het toezichthoudend bestuur. De hiervoor benodigde gegevens worden aangeleverd door de Centrale Dienst. Hier is al gecontroleerd of de bedrijfsprocessen op de juiste wijze zijn afgehandeld, de informatievoorziening betrouwbaar is en de wet- en regelgeving is nageleefd.

Binnen PCBO Leeuwarden e.o. is de verantwoordelijkheid voor bepaalde budgetten gedelegeerd. Voor het onderwijsleerpakket, teambuilding en nascholing is de schooldirecteur verantwoordelijk, de overige zaken worden allemaal bovenschools geregeld.

Verder is er een strikte scheiding tussen het klaarzetten van betalingen en het goedkeuren en uiteindelijk versturen van deze betalingen.

3. Verantwoording financiën

3.1 Ontwikkelingen in meerjarig perspectief/continuïteitsparagraaf

Leerlingen

	Vorig jaar (T-1)	Verslag jaar (T)	T+1	T+2	T+3
Aantal leerlingen	3290	3291	3204	3150	3120

Het kunnen starten van een school in de nieuwe wijk Middelsee is van wezenlijk belang en is nu nog niet in de planning meegenomen. Gepland is dat deze school in augustus 2022 gebouwd moet zijn. Als de coronacrisis niet een heel vervelende nasleep kent, zal realisatie gewoon een feit zijn. Dit zal zijn weerslag dan in de cijfermatige ontwikkeling hebben van onze stichting.

Het aantal leerlingen is bepaald aan de hand van de cijfers van 0-4 jarigen van de Gemeente Leeuwarden te koppelen aan het belangstellingspercentage van de scholen. Dit is de basis voor de bekostiging voor de leerlingen vanaf 4 jaar. Deze gegevens zijn meegenomen in het meerjarig perspectief van de staat van baten en lasten en de balans.

FTE

Aantal FTE	Vorig jaar (T-1)	Verslagjaar (T)	T+1	T+2	T+3
Bestuur / management	24	24	24	24	24
Onderwijzend personeel: leraren	190	190	187	185	185
Ondersteunend personeel: Centrale dienst, onderwijsassistenten, lerarenondersteuners, conciërges	21	21	25	27	28

De krapte van de arbeidsmarkt zal van invloed zijn op deze cijfers. Ondanks dat het aantal kinderen iets gaat dalen (zonder nieuwbouw) zal het aantal groepen niet meteen worden aangepast aangezien krimp op dat moment over de volle breedte van de stichting gaat. We investeren in voldoende leraren om het lerarentekort het hoofd te bieden. Door het onderwijs anders te organiseren en meer medewerkers in te kunnen zetten investeren we in onderwijsassistenten en het opleiden van een aantal tot lerarenondersteuner. Dat zien we in de tabel terug bij de groei van ondersteunend personeel.

3.2 Staat van baten en lasten en balans

Staat van baten en lasten in meerjarig perspectief

	Vorig jaar (T-1)	Begroting verslagjaar (T)	Realisatie verslagjaar (T)	T+1	T+2	T+3	Vershil verslagjaar t.o.v. begroting	Vershil verslagjaar t.o.v. vorig jaar
BATEN								
Rijksbijdragen	18199	18458	19705	19232	18999	18874	1247	1506
Overige overheidsbijdragen en subsidies	17	0	19	112	115	120	-19	2
Baten werk in opdracht van derden	0	0	0	0	0	0	0	
Overige baten	858	121	871	0	0	0	750	13
TOTAAL BATEN	19074	18579	20595	19344	19114	18994	2016	1521
LASTEN								
Personeelslasten	15846	16053	16047	16749	16501	16432	-6	201
Afschrijvingen	398	386	400	405	385	369	14	2
Huisvestingslasten	1351	1311	1492	1321	1315	1316	181	141
Overige lasten	1561	1018	1744	1066	1036	1036	726	183
TOTAAL LASTEN	19156	18768	19683	19541	19237	19153	915	527
SALDO								
Saldo baten en lasten	-82	-189	912	-197	-123	-159	1101	994
Saldo financiële baten en lasten	6	3	4	0	0	0	1	-2
Saldo buitengewone baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0	0
TOTAAL RESULTAAT	-76	-186	916	-197	-123	-159	1102	992

Zie de toelichting bij paragraaf 3.1 ontwikkelingen in meerjarig perspectief

- De grootste verschillen zijn ontstaan in de bekostiging waarin 210 k zit voor groei die niet was begroot, Passend onderwijs 100 k, een voorschot dat in februari 2020 betaald moet worden aan personeel van 326 k, een gewijzigde regeling voor onderwijsachterstand en een aanmerkelijk lager ziekteverzuimpercentage dan in 2018.
- Bovengenoemde verklaring geldt ook voor het verschil een jaar eerder.
- Voor de toekomstige ontwikkelingen in de meerjarenbegroting is leerlingaantal is van wezenlijk belang. Op het platteland is enige krimp merkbaar, in de stad kan dat tot nu toe worden beperkt door uitbreiding van nieuwbouwwijken, mits je daar ook een school hebt. Voor onze stichting is de bouw van Middelsee dus van wezenlijk belang.

Balans in meerjarig perspectief

	Realisatie vorig jaar (T-1)	Realisatie verslagjaar (T)	Begroting T+1	Begroting T+2	Begroting T+3
ACTIVA					
VASTE ACITVA					
Immateriële vaste activa	0	0	0	0	0
Materiële vaste activa	2339	2471	2471	2471	2471
Financiële vaste activa	0	0	0	0	0
Totaal vaste activa	2339	2471	2471	2471	2471
VLOTTENDE ACTIVA					
Voorraden	0	0	0	0	0
Vorderingen	879	1089	1089	1089	1089
Kortlopende effecten	0	0	0	0	0
Liquide middelen	4170	6106	5728	5484	5240
Totaal vlottende activa	5049	7195	6817	6573	6329
TOTAAL ACTIVA	7388	9666	9288	9044	8800
PASSIVA					
EIGEN VERMOGEN					
Algemene reserve	2671	2912	2825	2790	2631
Bestemmingsreserves	937	1589	1503	1415	1415
Overige reserves en fondsen	719	743	719	719	719
Totaal eigen vermogen	4327	5244	5047	4924	4765
VOORZIENINGEN	1151	1326	1491	1620	1635
LANGLOPENDE SCHULDEN	0	0	0	0	0
KORTLOPENDE SCHULDEN	1910	3096	2750	2500	2400
TOTAAL PASSIVA	7388	9666	9288	9044	8800

Zie de toelichting bij paragraaf 3.1 ontwikkelingen in meerjarig perspectief

- Aangezien er geen beleggingen e.d. zijn, uit een positief resultaat zich voornamelijk op de liquide middelen en de vorderingen. Aan de andere zijde van de balans uit zich dat in de reserves en de voorzieningen en de kortlopende schulden, die met name bestaan uit een voorschot op de personele bekostiging en een voorschot van de gemeente voor verbouw/nieuwbouw.
- Gelet op het feit dat de meerjarenbegrotingen negatief zijn zou dit betekenen dat ook lagere liquide middelen hier het gevolg van zijn. Hierin is niet een stijging van leerlingen meegenomen n.a.v. nieuwbouw. Helemaal op dit moment m.b.t. de perikelen rondom corona, is dit lastig te voorspellen.

- Aangezien er nog nieuwbouw voor de Albertine Agnes plaats moet vinden, verbouw van de Dr. Algraschool staat gepland, de Prins Constantijnschool dan nog met laatste termijnen voor betaling zit en mogelijk bouw van Middelsee aan de orde is, heeft dit grote financieringsgevolgen. De gemeenteraad heeft voor alle projecten groen licht gegeven, voorschotten worden op de momenten gevraagd, net voor het aflopen van een betalingstermijn. Op deze manier fungeren wij niet als bank.
- Daarnaast komen er vanuit het MOP diverse scholen voor aanpassingen aan de beurt, waarvoor jaarlijks een bedrag aan de onderhoudsvoorziening wordt toegevoegd.

Analyse begroting en realisatie voor 2019

Baten:

- De totale Rijksbijdrage laat een plus zien van € 1.246.398,--. In dit bedrag zit een groei van 210 K, een aanpassing van 100 K voor Passend onderwijs en een voorschot voor personeel van 326 K voor uitbetaling in februari 2020. Daarnaast zijn posten als personele bekostiging van 273 K, BPA 154 K en onderwijsachterstanden flink verhoogd 112 K en lerarenbeurs van 70 K.
- De overige baten laten een plus zien van € 737.497,-- en zijn met name ontstaan door verschillende projecten binnen de scholen waarvoor niet is begroot. Het gaat hierbij om een totaal van 200 K. Deze bedragen komen ook weer terug bij de overige lasten.
De bankrekeningen van de scholen worden niet in de begroting meegenomen. Het gaat hierbij om 400 K. Ook hiervoor gelden dat de lasten in de overige lasten worden meegenomen. Het restant bestaat uit de aanschaf meubilair en 1^e inrichting vanuit de Gemeente Leeuwarden en een compensatie m.b.t. de uitkering van een personeelsverzekering en extra zorgbekostiging van overige instanties, in totaal 137 K.

Lasten:

De lasten zijn € 902.516,-- hoger dan begroot.

- De personele lasten en afschrijvingen zijn redelijk in lijn met de begroting.
- De huisvestingslasten zijn hoger door het uitgevoerde onderhoud van 52 K, een extra investering in IKC Prins Maurits van 85 K en hogere schoonmaakkosten van 33 K en energielasten van 10 K.
- Daarnaast zorgen de instellingslasten voor een plus van ruim 726 K. Met name de schoolrekeningen zorgen voor een groot verschil van 380 K. Daarnaast uitgaven voor projecten van 200 K. Aan Raet moest nog een gedeelte worden betaald i.v.m. de implementatie van het salarispakket. Daarnaast moesten veel telefooncentrales van de scholen worden aangepast i.v.m. ISDM en zijn er bovenschools abonnementen voor de scholen betaald. Ook is er weer meer geïnvesteerd in ICT. Daarnaast is er meer besteed aan PR.

Uiteindelijk zijn we gestart met een negatieve begroting van 185 K. Door bovengenoemde wijzigingen is er uiteindelijk een resultaat van 916 K positief ontstaan.

Analyse realisatie 2018 t.o.v. realisatie 2019:

Een hogere rijksbijdrage van € 1.505.946,-- voor 2019 t.o.v. 2018. Voor de personele bekostiging werd al 1194 K meer ontvangen. Daarnaast is er voor Passend Onderwijs 100 K meer ontvangen. Een andere bekostiging voor Onderwijsachterstanden, de bankrekeningen en de projecten zorgen voor het overige verschil.

De lasten geven een verschil van € 513.532,--. Dit wordt veroorzaakt door hogers salarislasten van 188 K. De huisvestingslasten geven een verschil van 141 K. Door hogere onderhouds- en schoonmaaklasten wordt dit veroorzaakt.

De overige instellingslasten van 182 K worden ook weer door met name door de bankrekeningen en projecten veroorzaakt.

3.3 Financiële positie

Kengetallen

Kengetal	Realisatie Vorig jaar (T-1)	Realisatie Verslagjaar (T)	Begroting T+1	Begroting T+2	Begroting T+3	Signalering
Solvabiliteit 2	74,20	68,00	70,39	72,36	72,73	Streefnorm 50%
Liquiditeit	2,64	2,32	2,48	2,63	2,64	Streefnorm 1,2
Rentabiliteit	-0,40	4,43	-1,02	-0,64	-0,84	Streefnorm 0%
Weerstandsvermogen	10,90%	14,10%	13,39%	12,91%	12,15%	Streefnorm 15%

Reservepositie

Het bestuur beoordeelt de reservepositie van de stichting aan het einde van het verslagjaar:

- Op niveau
- Boven niveau
- Onder niveau

Voor risico's en risicobeheersing verwijzen wij u naar [paragraaf 2.5](#).

3.4 Gevolgen coronavirus

Op dit moment wordt de samenleving geconfronteerd met het coronavirus. Vanaf maart 2020 krijgen de leerlingen van PCBO Leeuwarden e.o. thuisonderwijs, op de leerlingen na van de ouders met cruciale beroepen. Aangezien de bekostiging van de scholen hierdoor niet is gewijzigd heeft dit op dit moment nog geen financiële gevolgen.

Op de scholen is er op dit moment extra aandacht voor de hygiëne. Of dit negatieve (financiële) gevolgen heeft is op dit moment niet in te schatten.

3.5 Financieel jaarverslag

Financiële kengetallen

Aan de hand van de jaarrekening kan een aantal kengetallen en ratio's worden berekend die verder inzicht kunnen geven in de gevolgen van het gevoerde beleid over het boekjaar en waardoor het beeld uit de jaarrekening kan worden verduidelijkt.

<u>Kengetallen</u>	2019	2018
<u>Solvabiliteit 1</u>		
<i>Eigen vermogen in percentage van het totale vermogen.</i>	54,3%	58,6%
<u>Solvabiliteit 2</u>		
<i>Eigen vermogen plus voorzieningen in percentage van het totale vermogen.</i>	68,0%	74,2%
<i>De solvabiliteit geeft aan in hoeverre de stichting in staat is aan haar langetermijnverplichtingen te voldoen. 25% à 50% wordt als goed aangemerkt. Is de waarde hoger dan 25% dan is de stichting in staat om aan haar langetermijnverplichtingen te voldoen.</i>		
<u>Liquiditeit (Quick ratio)</u>	2,32	2,64
<i>Verhouding vlottende activa minus voorraden en kortlopend vreemd vermogen. Deze verhouding geeft aan in hoeverre de stichting in staat is aan haar verplichtingen voor kortlopend vreemd vermogen te voldoen. Een waarde tussen de 1,5 en 2 is goed. Ligt de waarde boven de 1,5 dan is de stichting in staat aan haar verplichtingen voor kortlopend vreemd vermogen te voldoen.</i>		
<u>Weerstandsvermogen</u>	14,1%	10,9%
<i>Verhouding tussen het totale eigen vermogen minus de materiële vaste activa en het totaal van de rijksbijdragen. Een weerstandsvermogen tussen 10% en 40% wordt binnen de stichting als aanvaardbaar geacht. Het weerstandsvermogen zegt iets over de reservepositie van de stichting en over de mogelijkheden om financiële tegenvallers te kunnen opvangen.</i>		
<u>Rentabiliteit</u>	4,43%	-0,4%
<i>Verhouding exploitatieresultaat en de totale baten. Dit heeft betrekking op het rendement en geeft aan of er sprake is van een positief dan wel negatief exploitatieresultaat. Daarbij wordt uitgegaan van de gewone bedrijfsvoering. Het wordt berekend door het resultaat (het "exploitatiesaldo") te delen door de totale baten van de bedrijfsvoering.</i>		
<u>Kapitalisatiefactor</u>	46,2%	38,9%
<u>Kapitalisatiefactor exclusief privaat</u>	42,8%	34,9%
<i>De kapitalisatiefactor geeft een indicatie of het totale vermogen van de organisatie niet of inefficiënt wordt benut voor de uitvoering van de taken van de organisatie. De kapitalisatiefactor wordt bepaald door het totale kapitaal minus de gebouwen en terreinen te delen door de totale baten inclusief de financiële baten.</i>		
<i>De volgende % worden hierbij ter indicatie gehanteerd. 35% bovengrens grote besturen (> 8 mln omzet) 60% voor kleine besturen (<5 mln)</i>		
Aantal leerlingen per teldatum 1-10 (t-1)	3.219	3.290
Aantal FTE (inclusief vervanging)	238,00	235,00
<u>Personeelskosten per FTE</u>	€ 65.233	€ 65.942
<u>Percentage personeelskosten t.o.v. de totale lasten</u>	78,93%	82,9%

Grondslagen

1 Algemeen

Activiteiten van het bevoegd gezag

In deze jaarrekening zijn de activiteiten van de PCBO Leeuwarden e.o. en van de onder deze rechtspersoon vallende scholen (zie gegevens rechtspersoon) verantwoord.

Grondslagen voor de jaarrekening

Bij de inrichting van de jaarrekening is de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, RJ-richtlijn 660 en Titel 9 Boek 2 BW gehanteerd. De in de jaarrekening opgenomen bedragen luiden in hele euro's. In de balans is het resultaatbestemmingsvoorstel reeds verwerkt. De waardering van activa en passiva vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de betreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Financiële instrumenten

PCBO Leeuwarden e.o. heeft alleen primaire financiële instrumenten, zoals vorderingen en schulden. Voor de grondslagen wordt verwezen naar de behandeling per post.

2 Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

Investeringen in meubilair, ICT en onderwijsleerpakket worden op de balans gewaardeerd tegen de aanschafwaarde verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. De materiële vaste activa worden lineair afgeschreven vanaf de maand van aanschaf. Investeringsubsidies die ontvangen zijn, worden in mindering gebracht op de investering. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur rekening houdend met een eventuele restwaarde.

Eigendom

Schoolgebouwen, waarvan het juridisch eigendom berust bij de stichting en het economisch eigendom bij de gemeente, zijn niet in de balans opgenomen. Eventuele bruikleenscholen zijn eveneens niet verwerkt. De kosten van groot onderhoud aan de binnenkant alsmede het buitenschilderwerk van de schoolgebouwen (en het buitenonderhoud) worden ten laste gebracht van de bestemmingsreserve huisvesting/voorziening groot onderhoud.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd op nominale waarde onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen voor oninbaarheid. De vorderingen hebben een looptijd korter dan een jaar, tenzij dit bij de toelichting op de balans anders is aangegeven.

Overlopende activa

De overlopende activa betreffen vooruitbetaalde kosten die aan opvolgende perioden worden toegerekend, voor zover ze niet onder overige vorderingen schulden zijn te plaatsen.

Liquide middelen

Liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Liquide middelen die niet ter directe beschikking staan worden verwerkt onder de vorderingen. Liquide middelen die gedurende langer dan 12 maanden niet ter directe beschikking staan, worden verwerkt onder de financiële vaste activa.

Algemene reserve publiek

Deze post betreft de niet-gebonden reserve die voortkomt uit de door (semi-)overheidsinstellingen gefinancierde activiteiten. Aan de reserve worden via de resultaatbestemming overschotten in een boekjaar toegevoegd en tekorten onttrokken.

De algemene reserve vormt een buffer ter waarborging van de continuïteit van de PCBO Leeuwarden e.o..

Bestemmingsreserves (publiek en privaat)

Hieronder opgenomen publieke en private reserves zijn bedoeld voor specifieke toekomstige uitgaven die uit de huidige beschikbare middelen gedekt moeten worden. Per bestemmingsreserve is aangegeven of deze is opgebouwd uit privaatrechtelijke dan wel publiekrechtelijke middelen. De publieke bestemmingsreserve personeel is bestemd voor doeleinden. De bestemmingsreserve herfstakkoord bestaat uit de extra ontvangen gelden van het herfstakkoord van de rijksoverheid.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen die op balansdatum bestaan en waarvan de omvang onzeker maar wel betrouwbaar te schatten is.

Voorziening groot onderhoud

De voorziening voor de gelijkmatige verdeling van onderhoudslasten gebouwen wordt bepaald op basis van te verwachten kosten over een reeks van jaren op basis van een onderhoudsplan. De voorziening wordt lineair opgebouwd. De voorziening wordt gewaardeerd tegen nominale waarde. Het uitgevoerde onderhoud wordt ten laste van deze voorziening gebracht. Op dit moment wordt er voldaan aan de overgangsregeling (welke verlengd is tot en met boekjaar 2020).

Voorziening ambtsjubileum

Voor op balansdatum bestaande verplichtingen uit hoofde van ambtsjubilea is een voorziening gevormd. De voorziening is gewaardeerd tegen contante waarde van de toekomstige uitbetalingen en is afhankelijk van de ingeschatte blijfkans, gemiddelde salarisstijging en disconteringsvoet. De percentages gemiddelde salarisstijging en disconteringsvoet bedragen respectievelijk 1% en 1% en zijn in het boekjaar niet gewijzigd. Betaalde bedragen inzake jubileum worden ten laste van deze voorziening gebracht.

Kortlopende schulden

Dit betreffen schulden met een op balansdatum resterende looptijd van ten hoogste één jaar. Kortlopende schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Overlopende passiva

De overlopende passiva betreffen vooruit ontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegerekend en nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder andere kortlopende schulden zijn te plaatsen.

3 Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

Bij de bepaling van het exploitatiesaldo is uitgegaan van het baten en lastenstelsel. Dit betekent dat de opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Kosten hoeven nog geen uitgaven te zijn en opbrengsten nog geen inkomsten.

Rijksbijdragen

- de ontvangen (normatieve) rijksbijdrage en de niet geormerkte OCW-subsidies (vrij besteedbare doelsubsidies zonder verrekeningsclausule) worden in het jaar waarop de toekenningen betrekking hebben volledig verwerkt in de de staat van baten en lasten.
- geormerkte OCW-subsidies met een vrij besteed overschot (doelsubsidies waarbij het overschot geen verrekeningsclausule heeft) worden ten gunste van de staat van de baten en lasten verantwoord naar rato van de voortgang van de gesubsidieerde activiteiten. Het deel van de subsidies waarvoor nog geen activiteiten zijn verricht per balansdatum worden verantwoord onder de overlopende passiva.
- geormerkte OCW-subsidies (doelsubsidies met verrekeningsclausule) worden ten gunste van de staat van de baten en lasten verantwoord in het jaar waarvan de gesubsidieerde lasten komen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva zolang de bestedingstermijn niet is verlopen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de kortlopende schulden zodra de bestedingstermijn is verlopen op balansdatum.

Opbrengsten

Subsidies, niet zijnde investeringssubsidies, worden in het resultaat verantwoord zodra het waarschijnlijk is dat de desbetreffende subsidies zullen worden ontvangen en voor zover de hiermee samenhangende bestedingen zijn verricht.

Pensioenen

PCBO Leeuwarden e.o. heeft een pensioenregeling. Pensioenen voor het onderwijspersoneel zijn ondergebracht bij het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP).

Per eind 2019 heeft dit pensioenfonds een beleidsdekkingsgraad van 97,8%. De pensioenverplichting wordt gewaardeerd volgens de "verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering". In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de staat van baten en lasten verantwoord. Er bestaat geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bedragen in het geval van een tekort bij het ABP, anders dan het effect van hogere premies.

Rente

Renteopbrengsten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost.

Balans per 31 december 2019

(na resultaatverdeling)

Flynth Audit B.V.
 Gewaarmerkt als staat waarop onze
 verklaring d.d.
 12 juni 2020
 Betrekking heeft:
 Paraaf voor waarmerkingsdoelzinnen:

1.	Activa	31 december 2019	31 december 2018
	Vaste Activa		
1.2	Materiële vaste activa	2.471.290	2.339.191
	<u>Totaal vaste activa</u>	<u>2.471.290</u>	<u>2.339.191</u>
	Vlottende activa		
1.5	Vorderingen	1.088.469	879.348
1.7	Liquide middelen	6.106.087	4.169.755
	<u>Totaal vlottende activa</u>	<u>7.194.556</u>	<u>5.049.103</u>
	<u>Totaal activa</u>	<u>9.665.846</u>	<u>7.388.294</u>

Balans per 31 december 2019

(na resultaatverdeling)

2.	Passiva	31 december 2019	31 december 2018
2.1	Eigen vermogen	5.243.993	4.327.554
2.2	Voorzieningen	1.325.761	1.151.073
2.4	Kortlopende schulden	3.096.092	1.909.667
	<u>Totaal passiva</u>	<u>9.665.846</u>	<u>7.388.294</u>

Staat van baten en lasten over 2019

	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
3. Baten			
3.1 Rijksbijdragen	19.704.756	18.458.358	18.198.810
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	19.321	-	17.565
3.5 Overige baten	858.497	121.000	857.917
Totaal baten	20.582.574	18.579.358	19.074.292
4. Lasten			
4.1 Personeelslasten	16.034.379	16.052.884	15.845.807
4.2 Afschrijvingen	399.723	386.417	398.533
4.3 Huisvestingslasten	1.492.630	1.311.000	1.351.606
4.4 Overige lasten	1.743.714	1.017.629	1.560.969
Totaal lasten	19.670.447	18.767.931	19.156.915
Saldo baten en lasten	912.128	(188.573)	(82.623)
5 Financiële baten en lasten			
Resultaat	4.311	3.000	6.122
Onttrekking reserve herfstakkoord	916.439	(185.573)	(76.501)
	-	-	-
Nettoresultaat	916.439	(185.573)	(76.501)

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Bij deze methode wordt het nettoresultaat aangepast voor posten van de winst- en verliesrekening die geen invloed hebben op ontvangsten en uitgaven in het verslagjaar, mutaties in de balansposten en posten van de winst- en verliesrekening waarvan de ontvangsten en uitgaven niet worden beschouwd als behorende tot de operationele activiteiten.

De liquiditeitspositie in het kasstroomoverzicht bestaat uit liquide middelen onder aftrek van gerealiseerde bankkredieten. In het kasstroomoverzicht wordt onderscheid gemaakt tussen operationele, investerings- en financieringsactiviteiten.

	2019	2018
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Saldo baten en lasten	912.128	(82.622)
<i>Aanpassingen voor:</i>		
- Afschrijvingen	402.884	405.912
- Mutaties voorzieningen	174.688	694.224
<i>Veranderingen in vlottende middelen:</i>		
- Vorderingen	(209.121)	67.885
- Kortlopende schulden	1.186.425	312.569
Totaal kasstroom uit bedrijfsoperaties:	2.467.004	1.397.968
Ontvangen interest	4.311	6.122
	4.311	6.122
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten:	2.471.315	1.404.090
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings materiële vaste activa	(546.753)	(667.524)
Desinvesterings materiële vaste activa	11.771	13.556
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten:	(534.982)	(653.968)
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Overige mutaties overige reserves	-	113.322
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten	-	113.322
Mutatie liquide middelen	1.936.333	863.444
Beginstand liquide middelen	4.169.755	3.306.310
Mutatie liquide middelen	1.936.333	863.444
Eindstand liquide middelen	6.106.087	4.169.754

Vaste Activa

1. Activa

1.2 Materiele vaste activa

	Cumulatieve aanschafwaarde per 31 december 2018	Cumulatieve afschrijvingen tot en met 31 december 2018	Boekwaarde per 31 december 2018	Mutaties 2019			Cumulatieve aanschafwaarde per 31 december 2019	Cumulatieve afschrijvingen tot en met 31 december 2019	Boekwaarde per 31 december 2019	
				Investeringen	Des-investeringen	Afschrijvingen				
1.2.1	Gebouwen en terreinen	336.367	184.346	152.021	-	11.037	336.367	191.813	144.440	
1.2.2	Inventaris en apparatuur	4.078.666	2.323.948	1.754.718	523.293	11.770	273.877	4.104.934	2.110.492	1.991.442
1.2.3	Andere vaste bedrijfsmiddelen	1.357.945	925.493	432.452	23.460	-	117.970	1.085.974	750.566	335.408
Totaal materiele vaste activa		5.772.978	3.433.787	2.339.191	546.753	11.770	402.884	5.527.275	3.052.871	2.471.290

Onder inventaris en apparatuur vallen de posten meubilair, inventaris en ICT middelen.

Duurzame goederen worden geactiveerd bij een aanschafwaarde boven de € 500,-.

Onder andere vaste bedrijfsmiddelen vallen o.a. onderwijsleerpakket.

De volgende afschrijvingstermijnen worden gehanteerd:

Gebouwen nieuwbouw	30 jaar
Inventaris en apparatuur, bestaande uit:	
-Meubilair	10, 20 en 40 jaar
-Inventaris	5,15 en 20 jaar
-ICT	3, 4, 8 en 10 jaar
Leermiddelen	4 en 8 jaar

Vorraden en vorderingen

1.5 Vorderingen

	31 december 2019	31 december 2018	
1.5.2	OCW / EZ	864.356	824.724
1.5.7	Overige vorderingen	170.795	41.579
1.5.8	Overlopende activa	53.318	13.045
	Totaal Vorderingen	1.088.469	879.348

Uitsplitsing vorderingen

De totale vorderingen van de debiteuren betreffen:

1.5.2	Vorderingen OCW / EZ		
1.5.2.2	<i>Betalingsritme lump sum</i>	864.356	824.724
	Totaal Vorderingen OCW	864.356	824.724
1.5.7	Uitsplitsing overige vorderingen		
1.5.7.1	<i>Personeel</i>	-	(3.124)
1.5.7.2	<i>Overige</i>	170.795	44.702
	Totaal overige vorderingen	170.795	41.579
1.5.8	Uitsplitsing overlopende activa		
1.5.8.3	<i>Overige overlopende activa</i>	53.318	13.045
	Totaal overlopende activa	53.318	13.045

Effecten en Liquide middelen

		31 december 2019	31 december 2018
1.7	Liquide middelen		
1.7.2	Tegoeden op bank- en girorekeningen	<u>6.106.087</u>	<u>4.169.755</u>
		<u>6.106.087</u>	<u>4.169.755</u>

Eigen vermogen

	Stand per 31-dec-18	Resultaat	Overige mutaties	Stand per 31-dec-19
2.1.1 Algemene reserve	2.671.383	326.048	-	2.997.431
<i>Bestemmingsreserve personeel</i>	635.503	426.533	-	1.062.036
<i>Reserve huisvesting</i>	-	-	-	-
<i>Bestemmingsreserve ERD</i>	127.557	225.086	-	352.643
<i>Bestemmingsreserve herfstakkoord</i>	173.735	-	-	173.735
	3.608.178	977.667	-	4.585.845
2.1.3 Bestemmingsreserve (privaat)				
<i>Bestemmingsreserve kapitaal</i>	719.376	(61.228)	-	658.148
	719.376	(61.228)	-	658.148
2.1.7 Andere wettelijke reserves	-	-	-	-
Totaal Eigen Vermogen	4.327.554	916.439	-	5.243.993

In 2018 is er een bestuursbesluit genomen met betrekking tot een eigen investering van 85K in IKC Prins Maurits te doen. Deze investering is geboekt in 2019, de 85K komt ten laste van het kapitaal. In de jaarrekening van 2018 is aangegeven dat dit ten laste zou worden gebracht van onderstaande reserve alleen is dit niet meer toegestaan volgens het accountantsprotocol van 2019.

Met de invoering van de Lumpsum per 1 augustus 2006 mogen door onderwijsinstellingen geen rijksmiddelen meer worden ingezet voor huisvestingsvoorzieningen waar de gemeente verantwoordelijk voor is. Uitgaven aan een huisvestingsvoorziening is alleen toegestaan indien deze aanvullend is en bekostigd is uit private middelen of uit de publieke reserves die zijn opgebouwd voor de invoering van de lumpsum.

Saldo (publieke) reserves per 1-1-2006	406.953
Exploitatieresultaat (publiek) januari-juli 2006	(106.372)
Saldo (publieke) reserves per 1-8-2006	300.581
Onttrekking voorziening na 1-8-2006	(38.750)
	(38.750)
Stand per 31 december 2019	261.831

Bestemming van het resultaat

Vanuit de statuten zijn geen nadere bepalingen opgenomen met betrekking tot de bestemming van het resultaat.
Het voorstel voor de resultaatbestemming is als volgt:

Resultaat 2019

€	326.048	wordt toegevoegd aan de algemene reserve
€	426.533	wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve personeel
€	225.086	wordt toegevoerd aan de bestemmingsreserve ERD
€	(61.228)	wordt onttrokken aan de bestemmingsreserve kapitaal
€	<u>916.439</u>	totaal resultaatverdeling

Er wordt aan de personele reserve een bedrag toegevoerd van € 426.533. Dit bedrag bestaat uit twee componenten.
€ 326.000 heeft het bestuur in 2019 ontvangen van het ministerie maar de loonkosten hiervan komen in februari 2020.
Ook wordt er een bedrag van € 100.000 in 2020 besteed aan ict, leerkracht devices.
Van de algemene reserve zal er in 2020 een bedrag besteed worden aan klimaataanpassingen.

Voorzieningen en langlopende schulden

2.2 Voorzieningen

		<u>Mutaties 2019</u>						
		Stand per 31 december 2018	Dotaties	Onttrekkingen	Vrijval	Stand per 31 december 2019	Looptijd < 1 jaar	Looptijd > 1 jaar
2.2.1	Personeel							
	<i>Jubilea</i>	<u>193.345</u>	<u>21.178</u>	<u>14.471</u>		<u>200.052</u>	<u>1.574</u>	<u>198.478</u>
		193.345	21.178	14.471	-	200.052	1.574	198.478
2.2.3	Overig							
	<i>Onderhoudsvoorz.</i>	<u>957.728</u>	<u>264.888</u>	<u>96.907</u>		<u>1.125.709</u>	<u>100.271</u>	<u>1.025.438</u>
		957.728	264.888	96.907	-	1.125.709	100.271	1.025.438
		<u>1.151.073</u>	<u>286.066</u>	<u>111.378</u>		<u>1.325.761</u>	<u>101.845</u>	<u>1.223.916</u>
		1.151.073	286.066	111.378	-	1.325.761	101.845	1.223.916

Kortlopende schulden

	31 december 2019	31 december 2018	
2.4.3	Crediteuren	303.248	295.722
2.4.4	OCW/EZ	41.174	41.174
2.4.7	Belastingen en premies sociale verzekeringen	648.550	654.908
2.4.8	Schulden terzake van pensioenen	208.335	172.702
2.4.9	Overige kortlopende schulden	1.108.868	(9.443)
2.4.10	Overlopende passiva	785.917	754.603
	Totaal kortlopende schulden	3.096.092	1.909.667
Uitsplitsing kortlopende schulden			
2.4.7	Belastingen en premies sociale verzekeringen		
2.4.7.1	Loonheffing	571.421	558.979
2.4.7.3	Premies sociale verzekeringen	77.129	95.929
		648.550	654.908
2.4.9	Overige kortlopende schulden		
2.4.9.2	Overige kortlopende schulden	1.108.868	(9.443)
		1.108.868	(9.443)
2.4.10	Overlopende passiva		
2.4.10.5	Vakantiegeld en -dagen	531.964	483.993
2.4.10.7	Vooruitontvangen bedrag gem. verbouwing	-	-
2.4.10.8	Overige	253.954	270.610
		785.917	754.603

Overzicht geormerkte doelsubsidies OCW

G1. Subsidies zonder verrekeningsclausule

Omschrijving	Kenmerk	Toewijzing	Datum	bedrag toewijzing	ontvangen v/m verrekening	de prestatie is ultimo verrekend conform de subsidiebeschikking geheel uitgevoerd en afgerond	nog niet geheel afgerond
Lerarenbeurs	09UD-10063282		30-9-2019	€ 12.093	€ 12.093		
Lerarenbeurs	14QA-1006812		30-9-2019	4.837	4.837	X	X
Lerarenbeurs	15IV-958724		31-1-2019	1.209	1.209	X	
Lerarenbeurs	15NV-1006852		30-9-2019	10.279	10.279		X
Lerarenbeurs	15OK-1006854		30-9-2019	24.186	24.186		X
Lerarenbeurs	15SW-1006853		30-9-2019	9.674	9.674		X
	totaal			€ 62.278	€ 62.278		

G2. Subsidies met verrekeningsclausule

G2.A. Aflopend per ultimo verrekend

Omschrijving	Kenmerk	Toewijzing	Datum	bedrag toewijzing	ontvangen v/m verrekening	totale kosten	te verrekenen ultimo verrekend
				€	€	€	€
	totaal			€	€	€	€

N.v.t.

G2.B. Doorlopend tot in een volgend verrekend

Omschrijving	Kenmerk	Toewijzing	Datum	bedrag toewijzing	saldo 1-1-2014	ontvangen in verrekening	lasten in verrekening	totale kosten 31-12-2014	saldo nog te besteden ultimo verrekend
				€	€	€	€	€	€
	totaal			€	€	€	€	€	€

N.v.t.

ONO Onderwijs Netwerk Ondernemen

Het bestuur heeft geen subsidie ontvangen met betrekking tot Onderwijs Netwerk Ondernemen.

Opgave overheidsbijdragen

3 Baten		Werkelijk 2019	Begroting 2019	Werkelijk 2018
3.1 Rijksbijdrage OCW/EZ				
3.1.1	Rijksbijdrage OCW/EZ			
	<i>Personeel</i>	15.263.515	14.299.738	14.069.103
	<i>Materieel</i>	2.541.868	2.541.505	2.501.423
		<u>17.805.383</u>	<u>16.841.243</u>	<u>16.570.526</u>
3.1.2	Overige subsidies OCW/EZ			
3.1.2	<i>Niet geormerkte subsidies</i>	959.371	777.115	773.513
		<u>959.371</u>	<u>777.115</u>	<u>773.513</u>
3.1.3.3	Ontvangen doorbetalingen Rijksbijdrage SWV	940.002	840.000	854.771
	Totaal Rijksbijdrage OCW/EZ	<u>19.704.756</u>	<u>18.458.358</u>	<u>18.198.810</u>
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies				
		Werkelijk 2019	Begroting 2019	Werkelijk 2018
3.2.1	Gemeentelijke bijdrage	19.321	-	17.565
3.2.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies		-	
	Totaal Overige overheidsbijdragen en subsidies	<u>19.321</u>	<u>-</u>	<u>17.565</u>
Opgave andere baten				
3.5 Overige baten				
		Werkelijk 2019	Begroting 2019	Werkelijk 2018
3.5.1	Verhuur	63.594	60.000	60.090
3.5.5	Ouderbijdragen	72.500	53.000	45.720
3.5.6	Overig	722.403	8.000	752.107
	Totaal overige baten	<u>858.497</u>	<u>121.000</u>	<u>857.917</u>

Opgave van de lasten

4 Lasten

4.1 Personele lasten

	Werkelijk 2019	Begroting 2019	Werkelijk 2018
4.1.1 Lonen en salarissen	15.525.490	15.755.384	15.496.456
<i>Brutolonen en salarissen</i>	<i>11.699.112</i>		<i>11.928.525</i>
<i>Sociale lasten</i>	<i>1.964.663</i>		<i>2.013.960</i>
<i>Pensioenpremies</i>	<i>1.861.715</i>		<i>1.553.971</i>
4.1.2 Overige personele lasten	713.952	297.500	477.859
<i>Dotaties personele voorzieningen</i>	<i>21.178</i>	<i>10.000</i>	<i>37.170</i>
<i>Uitzendkrachten, declaranten e.d.</i>	<i>324.353</i>	-	<i>85.669</i>
<i>Overig</i>	<i>399.036</i>	<i>287.500</i>	<i>355.020</i>
4.1.3 Af: Uitkeringen	(205.063)		(128.508)
Totaal personele lasten	16.034.379	16.052.884	15.845.807
Aantal FTE (inclusief vervanging)	238,00		235,00

4.2 Afschrijvingslasten

	Werkelijk 2019	Begroting 2019	Werkelijk 2018
4.2.2 Materiële vaste activa			
<i>Gebouwen en terreinen</i>	<i>11.037</i>	<i>11.034</i>	<i>12.505</i>
<i>Inventaris en apparatuur</i>	<i>270.716</i>	<i>258.899</i>	<i>175.639</i>
<i>Andere vaste bedrijfsmiddelen</i>	<i>117.970</i>	<i>116.484</i>	<i>210.389</i>
Totaal afschrijvingslasten	399.723	386.417	398.533

4.3 Huisvestingslasten

	Werkelijk 2019	Begroting 2019	Werkelijk 2018
4.3.2 Verzekeringen	2.930	3.000	3.288
4.3.3 Onderhoud	542.511	490.000	461.116
<i>Onderhoud</i>	<i>277.623</i>	<i>175.000</i>	<i>186.692</i>
<i>Dotatie onderhoudsvoorzieningen</i>	<i>264.888</i>	<i>312.000</i>	<i>274.424</i>
4.3.4 Energie en water	305.120	295.000	350.924
4.3.5 Schoonmaakkosten	479.955	435.000	452.648
4.3.6 Heffingen	32.257	40.000	34.570
4.3.8 Overige huisvestingslasten	129.857	30.000	49.060
Totaal huisvestingslasten	1.492.630	1.293.000	1.351.606

4.4 Overige lasten

	Werkelijk 2019	Begroting 2019	Werkelijk 2018
4.4.1 Administratie- en beheerslasten	463.937	377.645	390.795
4.4.2 Inventaris, apparatuur en leermiddelen	809.331	618.985	751.356
4.4.4 Overig	470.446	21.000	418.818
Totaal overige lasten	1.743.714	1.017.629	1.560.969
Honorarium onderzoek jaarrekening	18.146	18.000	16.125
Accountantslasten	18.146	18.000	16.125

Financiële baten en lasten

5	Financiële baten en lasten	Werkelijk	Begroting	Werkelijk
		2019	2019	2018
5.1	Rentebaten	4.311	-	6.122
	Totaal financiële baten en lasten	4.311	-	6.122

Overzicht verbonden partijen

Naam	Juridische vorm	Statutaire zetel	Activiteiten
VVE Akkrum	Vereniging	Akkrum	Contractonderwijs
VVE Grou	Vereniging	Grou	Contractonderwijs
CBO Fryslân	Coöperatie	Sneek	Contractonderwijs
Passend onderwijs Friesland	Samenwerkingsverband	Leeuwarden	Contractonderwijs

VvE's brede scholen in Akkrum en Grou

De brede scholen in Akkrum en Grou zijn op 1 januari 2013 in gebruik genomen. Beide brede scholen hebben een Vereniging van Eigenaren (VvE). PCBO Leeuwarden e.o. voert de financiën van de beide VvE's. Partners zijn het openbaar onderwijs, resp. De Basis en Proloog, Stichting kinderopvang Friesland (SKF) en de gemeente Leeuwarden.

CBO Fryslân

Om te kunnen participeren in en invloed te hebben op onderwijsontwikkelingen op provinciaal niveau, is PCBO Leeuwarden e.o. lid van CBO Fryslân, het Friese netwerk voor PC-onderwijs. De directeur-bestuurder is per 1 augustus 2014 voorzitter van deze coöperatie.

Passend onderwijs Friesland

Alle scholen voor regulier (en speciaal) basisonderwijs en het speciaal onderwijs cluster 3 en 4 in de provincie Friesland vallen onder het samenwerkingsverband 'Primair onderwijs Friesland'.

De belangrijkste taak voor het samenwerkingsverband is om alle leerlingen (basisschoolleeftijd) die wonen in de provincie Friesland een passende onderwijsplek te bieden.

Daarvoor maken de schoolbesturen met elkaar afspraken over hoe zij samen zorgen dat er geen kind tussen wal en schip valt en alle leerlingen een passend onderwijsaanbod krijgen. Deze afspraken zijn vastgelegd in het ondersteuningsplan.

WNT-verantwoording 2019 PCBO Leeuwarden e.o.

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling alsmede degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt

Gegevens 2019	
bedragen x € 1	
Naam	J. Greidanus
Functiegegevens	Directeur bestuurder
Aanvang en einde functievervulling in 2019	01-01/31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,000
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	111.707
Beloningen betaalbaar op termijn	19.598
Subtotaal	131.305
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	138.000
Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	131.305
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

Gegevens 2018	
bedragen x € 1	
Naam	J. Greidanus
Functiegegevens	Directeur bestuurder
Aanvangen einde functievervulling in 2018	01-01/31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,000
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	110.821
Beloningen betaalbaar op termijn	17.880
Subtotaal	128.701
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	133.000
Bezoldiging	128.701

1d. Topfunctionarissen alsmede degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt met een bezoldiging van € 1.700 of minder
 Gegevens 2019

Naam Topfunctionaris	Functie	Ingangsdatum dienstverband	Einddatum dienstverband
H. Lens	Voorzitter	1-1-2019	2-7-2019
J.D.C de Langen	Lid	1-1-2019	1-7-2019
J.D.C de Langen	Voorzitter	2-7-2019	31-12-2019
K. Kooij	Lid	1-1-2019	31-12-2019
D. Schalkwijk	Lid	1-1-2019	31-12-2019
J. Lenters	Lid	1-1-2019	31-12-2019
A.T. Groeneveld-Jousma	Lid	2-7-2019	31-12-2019
J.C. Bijlsma	Lid	2-7-2019	31-12-2019

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Het bestuur heeft de volgende "niet uit de balans blijvende verplichtingen".

Kyocera

Met Kyocera is een kopieercontract aangegaan voor de periode van 17-12-2013 t/m 17-12-2020. De totale kosten voor 2019 bedragen € 45.636 (incl. btw).

Nivo Noord

Met NivoNoord is een schoonmaakcontract aangegaan voor de periode januari 2014 t/m december 2018. Deze overeenkomst is stilzwijgend verlengd voor één jaar. De totale kosten voor 2019 bedragen € 475.273 (incl. btw).

Lindhorst

Met Lindhorst is een bouwmanagementcontract aangegaan ingaande 1 september 2016, eindigend zodra alle fasen in de bouw zijn uitgevoerd. De totale kosten voor 2019 bedragen € 74.727 (incl. btw). Het bouwproject van de Prins Mauritschool is afgerond. Lindhorst begeleidt op dit moment nog de bouwprojecten van de Prins Constantijnschool en de Albertine Agnesschool.

Raet

Met Raet is een softwareovereenkomst aangegaan ingaande op 1-1-2017 voor 48 maanden. De totale kosten voor 2019 bedragen € 58.548 (incl. btw)

Bouwgroep Dijkstra Draisma

Bouwgroep Dijkstra Draisma is de aannemer voor het nieuw te bouwen IKC Prins Constantijn, het nieuwe IKC zal worden opgeleverd in 2020. De totale aannemersovereenkomst is € 2.606.387 (incl. btw). De kosten in 2019 bedragen € 726.000 (incl. btw)

Bouma Technische Installatiebedrijf

Bouma Technische Installatiebedrijf is de installateur voor het nieuwe te bouwen IKC Prins Constantijn. De totale aannemersovereenkomst voor het nieuw te bouwen IKC Prins Constantijn is € 841.958 (incl. btw). De kosten in 2019 bedragen € 901.910 (incl. btw). Dit zijn kosten voor zowel IKC Prins Constantijn als IKC Prins Maurits.

Greenspread Solar

Met Greenspread Solar is een leaseovereenkomst aangegaan voor de oplevering, installatie en onderhoud van een zonnestroomsysteem gedurende de contractduur van 15 jaar. Het betreft 4 schoolgebouwen, het contract is ingegaan op 5-6-2017.

* Koningin Beatrixschool, locatie Vredeman de Vries

* Koningin Beatrixschool, locatie Pieter Feddesstraat

* De Arke

* Máximaschool

De totale kosten voor 2019 bedragen € 21.870 (incl. btw)

Gebeurtenissen na balansdatum

Op dit moment wordt de samenleving geconfronteerd met het coronavirus. Vanaf maart 2020 krijgen de leerlingen van PCBO Leeuwarden e.o. thuisonderwijs, op de leerlingen na van de ouders met cruciale beroepen.

Aangezien de bekostiging van de scholen hierdoor niet is gewijzigd heeft dit op dit moment nog geen financiële gevolgen.

Op de scholen is er op dit moment extra aandacht voor de hygiëne. Of dit negatieve (financiële) gevolgen heeft is op dit moment niet in te schatten.

Ondertekening door bestuurders en toezichhouders

Directeur bestuurder

- J. Greidanus
Dagelijks bestuur

Toezichhoudend bestuur

- J.D.C. de Langen
Voorzitter

- D.F.W. Schalkwijk

- K. Kooij

- J. Lenters

- A.T. Groeneveld-Jousma

- J.C. Bijlsma

Datum vaststellen jaarrekening;

Gegevens over de rechtspersoon

Algemene gegevens

Bestuursnummer 41419
Rechtsvorm Stichting
KvK-nummer 01101624
Naam instelling PCBO Leeuwarden e.o.

Adres Margaretha de Heerstraat 2
Postadres Postbus 1090
Postcode 8921 AK
Plaats Leeuwarden

Telefoon 058 - 21 30 350
E-mailadres info@pboleewarden.nl
Website www.pboleewarden.nl

Contactpersoon J. Greidanus
Telefoon 058 - 21 30 350
E-mailadres info@pboleewarden.nl

BRIN-nummers

04DG	De Finne
04MS	CBS Nijdjip
05UW	De Arke
09UD	De Sprankel
12QC	Johan Willem Frisoschool
12QC1	Klaverblad HB
13IR	Willem Alexanderschool
14QA	Dr. Algraschool
15AH	Prins Constantijnschool
15BD	Ds. Hasperschool
15IV	Prins Mauritschool
15NV	Albertine Agnesschool
15QK	Koningin Wilhelminaschool, Fontein
15QK1	Koningin Wilhelminaschool, Transvaal
15SW	Koningin Beatrixschool, Pieter Feddestraat
15SW1	Koningin Beatrixschool, Vredeman de Vriesstraat
27NL	Máximaschool

Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan het toezichhoudend bestuur van Stichting PCBO Leeuwarden en omstreken

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2019 van Stichting PCBO Leeuwarden en omstreken te Gemeente Leeuwarden gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting PCBO Leeuwarden en omstreken op 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2019 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2019;
2. de staat van baten en lasten over 2019; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting PCBO Leeuwarden en omstreken, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- bestuursverslag;
- overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf '2.2.2. Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf '2.2.2. Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directeur-bestuurder is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directeur-bestuurder en het toezichthoudend bestuur voor de jaarrekening

De directeur-bestuurder is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. De directeur-bestuurder is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is de directeur-bestuurder tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directeur-bestuurder noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directeur-bestuurder afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet de directeur-bestuurder de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directeur-bestuurder het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De directeur-bestuurder moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

Het toezichthoudend bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's:
 - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude;
 - van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn;

het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directeur-bestuurder en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door de directeur-bestuurder gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het toezichthoudend bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Zwolle, 12 juni 2020
Flynth Audit B.V.

Was getekend

drs. E.J. Schollaardt RA